

**ŠOLA ZA ČASTNIKE
XIV. GENERACIJA
SPECIALIZACIJA PEHOTA**

Zaključna naloga

VODNA BOJNA SKUPINA V ZASEDI

Kandidat, slušatelj:

vod. Boštjan Pintarič

Mentor:

ppk. Vilijem Šolar

Ljubljana, julij, 2008

POVZETEK

V enotah kopenske vojske se nadaljuje trend zmanjševanja slabo opremljenih pehotnih bojnih enot in nadomeščanje le teh z mehanizirano pehoto za izvajanje globokih in hitrih prodorov ter ostalih ofenzivnih in defenzivnih delovanj. V ospredje prihaja ustanavljanje bojnih skupin, ki se formirajo za izvršitev določene naloge in so največkrat sestavljene iz bataljona, ki je okrepljen ali podprt z enotami bojne podpore. Način oblikovanja je odvisen od več faktorjev, prvenstveno od naloge za katero se bojna skupina oblikuje, možnosti infrastrukture, prehodnosti zemljišča, nasprotnika, bojne situacije ter od časa, ki ga imamo na razpolago. Bojna skupina je lahko oblikovana na različnih ravneh, od najnižje taktične do najvišje strateške ravni.

V zaključni nalogi je pozornost posvečena bojni skupini na nivoju voda oziroma tako imenovani vodni bojni skupini in sicer njenemu oblikovanju, nalogam in značilnostim.

Osrednji del zaključne naloge pojasnjuje splošne teoretične zakonitosti, načela in dejavnike za načrtovanje, postavitve in izvedbo zasede, vlogo poveljnika pri teh aktivnosti ter delovanje vodne bojne skupine v zasedi.

V sklopu tega je poseben del zaključne naloge namenjen tudi predstavitvi nalog in aktivnosti, ki jih izvajajo posamezne skupine oziroma enote bojne podpore, ki so dodane vodni bojni skupini v zasedi.

Ključne besede: bojna skupina, vodna bojna skupina, bojna podpora vodne bojne skupine, zaseda, načela in dejavniki zasede, postavitve in izvedba vodne zasede.

SUMMARY

There is an increasing trend of reducing poorly equipped infantry units in the army and replacing those with mechanized infantry, intended for execution of deep and fast enemy territorial infiltrations. In foreground of these developments is the formation of battle groups for specific tasks that are in most cases assembled out of a battalion which is reinforced with combat support elements. The way of formation depends on several factors, mostly on the type of task for which the battle group is formed, on the infrastructural capability, terrain type, enemy forces, battlefield situation and available time. Battle group can be formed on different levels, from the lowest tactical to the highest strategic level.

This final task is dedicated to the battle group on the platoon level or so called platoon battle group and its formation, assignments and characteristics.

The main part of the final task explains general theoretical legitimacy, principles and factors of planning, setting and accomplishing the ambush, the commander's role in all these activities and the activities of the platoon battle group in the ambush.

A special part in present work introduces tasks and activities performed by particular units of battle support added to platoon battle group in the ambush.

Key words: battle group, platoon battle group, battle support of platoon battle group, ambush, principles and factors of the ambush, setting and accomplishing the ambush.

KAZALO

POVZETEK	i
SUMMARY	ii
KAZALO	iii
1 UVOD	1
1.1 TEORETIČNA IZHODIŠČA.....	1
1.2 PREDMET OBRAVNAVE.....	2
1.3 NAMEN IN CILJI OBRAVNAVE.....	2
1.4 METODE DE LA.....	2
1.5 STRUKTURA ZAKLJUČNE NALOGE.....	2
2 ZASEDA	4
2.1 VRSTE ZASED.....	5
3 NAČELA IN DEJAVNIKI PRI POSTAVITVI ZASEDE	10
4 POSTAVITEV IN IZVEDBA ZASEDE	14
4.1 ORGANIZACIJA SIL V ZASEDI.....	15
4.2 NAČRTOVANJE IN PRIPRAVE.....	16
4.3 IZVEDBA.....	18
5 VODNA BOJNA SKUPINA	22
5.1 POJEM IN DEFINICIJA BOJNE SKUPINE.....	22
6 BOJNA PODPORA VODNE BOJNE SKUPINE V ZASEDI	23
6.1 OBVEŠČEVALNA ZAGOTOVITEV.....	23
6.2 INDIREKTNA OGNJENA PODPORA.....	24
6.2.1 Postopek izbire cilja in delovanja nanj.....	25
6.2.2 Izvajanje minometne in artilerijske podpore.....	26
6.2.2.1 Postopek uresničevanja načrtovanih ognjenih nalog.....	26
6.2.2.2 Postopek izvajanja nenačrtovanih ognjenih nalog.....	26
6.3 INŽENIRSKA PODPORA.....	26
6.3.1 Vrste in naloge inženirske podpore.....	27
6.3.2 Sile za inženirsko podporo.....	28
6.3.3 Načrtovanje inženirske podpore.....	29
6.4 JEDRSKA, RADIOLOŠKA, KEMIČNA IN BIOLOŠKA PODPORA (JRKBO).....	29
6.5 ZRAČNA OBRAMBA.....	31
6.5.1 Pasivna zračna obramba.....	31
6.5.2 Aktivna zračna podpora.....	32
6.6 PROTIOKLEPNA PODPORA.....	33
6.6.1 Sestava skupine za protioklepni boj v zasedi.....	35
6.6.2 Posedanje in naloge protioklepne skupine v zasedi.....	35

7	ZAKLJUČEK	36
	LITERATURA	38
	VIRI.....	38
	SEZNAM SLIK	39
	SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV	40
	SEZNAM SLOVENSКИH PREVODOV TUJIH IZRAZOV	40
	IZJAVA O AVTORSTVU	41

1 UVOD

Velika pogostost skupnih kontingentnih operacij v devetdesetih letih 20. stoletja, ki so bile posledica globalne nestabilnosti in napetosti v času po koncu hladne vojne in zmanjševanje oboroženih sil je privedlo do razmer v katerih danes deluje kopenska vojska, ki se mora hitro odzvati na nastale krize povsod po svetu.

V ta namen so bile ustanovljene bojne skupine za hitro posredovanje, ki združujejo različne rodove kopenske vojske. Osnova takšne bojne skupine je bojna enota, ki se ji doda bojna podpora in zaledne enote. Tako oblikovane in organizirane bojne skupine so zadolžene, da izpolnjujejo zahteve po sposobnosti vključevanja, kriznem odzivanju in zagotavljanju bojne dominacije, saj lahko podpirajo vsa ključna ofenzivna in defenzivna delovanja.

Iz tega izhajajo tudi glavne značilnosti bojnih skupin, ki se nanašajo na mobilnost, približevanje nasprotnikovim enotam ter njihovo uničenje z ofenzivnim delovanjem izkrcanega dela teh enot. Pri tem se uporablja minometna in artilerijska podpora in druga močna orožja, kot so mitraljezi in bombometi, kar zagotavlja bojni skupini mobilnost, zaščito in večjo ognjeno moč. Bojna skupina je zasnovana tako, da izkoristi organizacijsko uporabnost in da uskladi tradicionalne koncepte ognjene moči, mobilnosti in preživetja z koncepti hitrega posredovanja, razporeditve ter minimalne navezanosti na območje. Največji prednosti takšne bojne skupine se kažejo v visoki mobilnosti in zmožnosti opravljanja natančne pehotne akcije.

Republika Slovenija je s pristopom k Evropski uniji in zvezi NATO sprejela koncept vodnih bojnih skupin (VBSK). Koncept oblikovanja bojne skupine je načrtovan tako, da bo SV do leta 2010 vzpostavila bojno skupino moči bataljona. Osnova te bataljonske bojne skupine je motoriziran bataljon; znotraj bataljona se nahajajo motorizirane čete, kot osnovne taktične enote, in motorizirani vodi.

Bojna skupina je polno zmogljiva, kolesna bojna sila, ki se lahko uporabi proti vsem možnim grožnjam, toda njena primarna vloga je sodelovanje v kriznih situacijah manjše in srednje intenzitete v katerih lahko izvaja konvencionalno in asimetrično bojevanje. VBSK lahko sodeluje tako pri ofenzivnih kot tudi pri defenzivnih delovanjih. V sklopu ofenzivnega delovanja VBSK izvaja tudi zasede. Čeprav se zasede uporabljajo že od začetka zgodovine vojskovanja, je dobro načrtovana zaseda učinkovita še dandanes. Razširjeno mišljenje je, da so napadi iz zasede v domeni gverilskega bojevanja, vendar se te taktike poslužujejo tudi konvencionalne vojaške enote, saj je zaseda eden izmed najstarejših in najbolj učinkovitih taktičnih postopkov. Zavedati pa se moramo, da postavljanje zasede zahteva najvišje standarde taktike, urjenja in samodiscipline.

1.1 TEORETIČNA IZHODIŠČA

Zaseda je le ena izmed številnih vrst ofenzivnega delovanja, ki jih izvaja Slovenska vojska. Pri zasedi enote pričakajo nasprotnika na prikritih mestih in na njega iz bližine ob dogovorjenem signalu odprejo nenaden in točen ogenj iz vsega orožja z namenom, da bi nasprotniku povzročili izgube v živi sili in materialno-tehničnih sredstvih.

Da bi dosegli namen zasede je poleg usposobljenosti, taktično-tehničnega znanja in samodiscipline moštva potrebno tudi dobro načrtovanje in ustrezna priprava pred izvedbo naloge. V ta del aktivnosti spada tudi oblikovanje in organiziranje VBSK. Osnovni namen oblikovanja VBSK je namreč ta, da pomnožimo oziroma povečamo bojno moč in s tem tudi učinkovitost osnovne bojne enote, torej motoriziranega voda. Poveljniki vodov v ta namen koristijo različne vrste bojne podpore, in sicer: obveščevalno zagotovitev (izvidniki), indirektno ognjeno podporo, inženirsko podporo, jedrsko, radiološko, kemično in biološko podporo (JRKBO), protioklepno podporo in zračno podporo (obramba). Sestava in moč VBSK, ki jo želimo oblikovati pa je odvisna od METT-TC dejavnikov.

1.2 PREDMET OBRAVNAVE

Predmet obravnave zaključne naloge je oblikovanje VBSK glede na nalogo, ki ji je dodeljena ter načrtovanje, priprava in izvedba zasede z VBSK.

1.3 NAMEN IN CILJI OBRAVNAVE

Namen zaključne naloge je predstaviti delovanje VBSK v zasedi, in sicer v kombinaciji z različnimi segmenti bojne podpore, ki se lahko dodajo VBSK ter predstavitev izvedbe zasede s takšno VBSK.

Cilji zaključne naloge so torej:

- predstavitev zasede, kakšen je njen cilj oziroma namen, vrste zased in primerna mesta za zasedo;
- predstavitev in analiza načel in dejavnikov pri postavitvi zasede;
- predstavitev načrtovanja in izvedbe vodne zasede v sestavi moštva VBSK;
- predstavitev splošnih značilnosti VBSK;
- predstavitev bojne podpore s katero razpolaga VBSK v zasedi ter kakšne so naloge, delovanja in aktivnosti posamezne bojne podpore pri postavitvi vodne zasede.

1.4 METODE DELA

V zaključni nalogi so uporabljene naslednje metode dela: metoda analize in sinteze, metoda klasifikacije, deskripcije, kompilacije, komperativna metoda, metoda modeliranja ter metoda intervjuja.

1.5 STRUKTURA ZAKLJUČNE NALOGE

Zaključna naloga je sestavljena iz sedmih delov oziroma iz sedmih glavnih poglavij.

V prvem poglavju zaključne naloge, v UVOD-u je predstavljena vsebina obravnavane teme, teoretično izhodišče, predmet obravnave, cilji in namen zaključne naloge, metodologija dela in struktura zaključne naloge.

V drugem poglavju z naslovom ZASEDA so predstavljene teoretične značilnosti same zasede, primerna mesta za zasedo, vrste zased, ki jih poznamo in posebnosti, ki se pojavljajo pri različnih vrstah zased in načinih postavitve.

NAČELA IN DEJAVNIKI PRI POSTAVITVI ZASED je tretje poglavje zaključne naloge v katerem so opisana in predstavljena osnovna načela in dejavniki, ki jih je potrebno upoštevati, če želimo, da zaseda doseže svoj namen.

V četrtem poglavju zaključne naloge, POSTAVITEV IN IZVEDBA ZASEDE je bolj podrobno predstavljena organizacija sil v zasedi. Poseben del v tem poglavju je namenjen tudi načrtovanju, pripravi in izvedbi vodne zasede.

VODNA BOJNA SKUPINA je naslov petega poglavja zaključne naloge v katerem je podana definicija VBSK, osnovne značilnosti in možnosti uporabe VBSK ter razvoj bataljonske bojne skupine v Slovenski vojski.

V šestem poglavju, BOJNA PODPORA VODNE BOJNE SKUPINE V ZASEDI, so predstavljene posamezne enote oziroma skupine, ki se lahko dodajo manevrski enoti z namenom da se ustanovi VBSK, ki bo izvedla zasedo. V tem delu so podrobno analizirane in predstavljene naloge in aktivnosti obveščevalne zagotovitve, indirektno ognjene podpore, inženirske podpore, JRKBO podpore, zračne podpore in protioklepne podpore v VBSK.

Bistvenim vsebinam sledi sedmo poglavje, ZAKLJUČEK, ki povzema in zaokroži obravnavano tematiko.

2 ZASEDA

Zaseda je ofenzivno delovanje, pri katerem enote prikrito pričakajo nasprotnika in na njega iz bližine odprejo nenaden in točen ogenj iz vsega orožja z namenom, da bi nasprotniku povzročile izgube v živi sili in materialno-tehničnih sredstvih. Zaseda je eden od najstarejših in najbolj učinkovitih taktičnih postopkov. Postavljanje zased zahteva najvišje standarde taktike, urjenja in samodiscipline. Večina zased ni nikoli prožnih zato je zahtevano odločno vodenje na vseh nivojih za vzdrževanje teh standardov za daljše obdobje, pripravljeno na izkoriščanje prednosti, ki lahko trajajo samo nekaj sekund.

V splošnem se zaseda uporablja za zmanjševanje nasprotnikove učinkovitosti ali pa za specifične naloge uničevanja nasprotnikovih enot. Primarni namen zasede je uničenje nasprotnikove žive sile in nasprotnikovih materialno tehničnih sredstev. Vznemirjanje je sekundarni namen zasede, ki je manj očitno kot fizično uničevanje, vendar prav tako pomembno.

Kontinuirano postavljanje zased nasprotnika prisili, da svoje sile preusmeri z drugih nalog na varovanje transporta in premika enot in da nasprotnik prične razmišljati defenzivno. Če zaide nasprotnikova patrolja v našo zasedo ji s tem preprečimo, da bi si pridobila določene informacije o naših enotah, o bojnem razporedu naših enot, o zemljišču...Moštvo nasprotnika temu posledično postaja zaskrbljeno in nepredvidno, upira se patroljiranju, izogiba se nočnih akcij, bolj je podvrženo zmedu in paniki v primeru napada iz zasede, končno pa vse skupaj privede do zmanjšane učinkovitosti nasprotnika. V tem primeru pa se poveča učinkovitost lastnih enot, saj zmanjšano število nasprotnikovih patrolj omogoči večje število akcij lastnih patrolj, transporta in ostalih nalog.

Patrulje, ki delujejo globoko v zaledju nasprotnika morajo biti sposobne, da se delno ali popolno oskrbujejo s sredstvi, ki so pridobljena v zasedah, kar še dodatno dvigne bojno učinkovitost naših enot na račun nasprotnika (Grčar, 2002, 23).

Primerna mesta za zasedo so:

- poznane nasprotnikove smeri in poti v sprednjih in zalednih območjih;
- administrativna območja, oskrbovalne točke in točke z vodo;
- območja kjer se pojavi značilna sprememba vegetacije;
- verjetne linije nasprotnikovega umikanja po uspešnem napadu naših lastnih sil;
- prihodi do naših lastnih taborov in obrambnih položajev;
- poti in smeri umikanja iz položajev za zasedo, da se ujame nasprotnikove zasledovalce.

Enote delujejo iz zasede v vseh načinih in oblikah bojevanja. V napadu preprečujemo nasprotnikov umik in uvajanje njegovih svežih sil v boj ter ga oviramo, da bi se redno oskrboval. V obrambi iz zasede zadržujemo in uničujemo sovražnika v varnostnem območju, ga zadržujemo zaradi umika svojih sil in preprečujemo njegov prodor skozi medprostore. V premiku z zasedo zadržujemo sovražnika in zavarujemo prostore, ki so zanj pomembni (Baudek, 2007, 224).

Pri postavitvi zasede moramo upoštevati načela, ki so bistvenega pomena za uspeh. Ta načela so prikritost, presenečenje, hitrost, iznajdljivost, drznost, masovnost, racionalnost in sobojevanje.

2.1 VRSTE ZASED

Poznamo veliko vrst zased, ki jih lahko delimo na osnovi številnih dejavnikov. Najpogostejša delitev zased je glede na položaj enote in značilnosti zemljišča, glede na smer postavitve in taktiko, glede na načrtovanje, glede na območje delovanja ter glede na oddaljenost postavitve zasede od nasprotnika (Baudek, 2007, 224).

Glede na položaj enote in značilnosti zemljišča so zasede lahko:

- enostranske, kadar se vsa enota postavi proti enemu sovražnikovemu boku;
- dvostranska, kadar se enota postavi proti obema sovražnikovima bokoma;
- L-zasede v obliki črke L, kadar se enota postavi proti enemu sovražnikovemu boku in z njegovega čela ali začelja;
- U-zasede, kadar se enota postavi proti obema bokoma in z nasprotnikovega čela;
- T-zasede, V- zasede, Z-zasede in
- krožne zasede (večje razsežnosti).

Zasede lahko delimo tudi glede na:

- smer na bočno, čelno in začelno zasedo;
- taktiko na večstransko, zaporedno, premično in lažno zasedo;
- območje: v lastnem zaledju, na fronti, na nasprotnikovem ozemlju in na začasno zasedenem ozemlju.

Zasedo lahko nadalje delimo na:

- načrtovano,
- priložnostno in
- na zasedo na hitro roko.

Zasedo pri kateri predhodno pridobljene informacije o nasprotniku omogočajo natančno načrtovanje pred odhodom na območje delovanja imenujemo **načrtovana zaseda**. Tako kot tudi pri ostalih vrstah ofenzivnega ali defenzivnega bojnega delovanja, tako tudi pri zasedi načrtujemo vse aktivnosti na osnovi dejavnikov METT-TC (naloga, nasprotnik, zemljišče in vreme, lastne enote, razpoložljivi čas, civilisti).

Torej moramo poznati oziroma vedeti:

- kakšna je naša naloga, katere so naše prioritete naloge...;
- informacije o nasprotniku in sicer: velikost nasprotnika, aktivnost, ki jo izvaja, sestava in organizacija nasprotnikovih sil, lokacijo prehoda nasprotnikove enote, čas dejanskega prehoda skozi določeno točko ali območje in oprema s katero razpolaga nasprotnik (SALUTE);
- informacije o zemljišču in vremenu (OKOKS);
- katere enote imamo na voljo za izvršitev naloge, dodane enote, oblikovanje bojnih skupin...;
- čas, ki ga imamo na voljo za izvršitev naloge;
- upoštevati pa moramo tudi možno prisotnost civilistov.

Načrtovana zaseda se lahko uporabi za napad na:

- kakršnokoli nasprotnikovo enoto za katero imamo vse potrebne informacije;
- nasprotnikove patrulje, ki uporabljajo vedno iste smeri patruljiranja in na svoja območja izstopajo in vstopajo vedno na istih točkah;
- logistične transporte in
- premike nasprotnikovih enot.

Priložnostna zaseda je vrsta zasede pri kateri razpoložljive informacije ne omogočajo natančnega načrtovanja pred odhodom na območje delovanja. Priložnostna zaseda se razlikuje od zasede na hitro roko. Zaseda na hitro roko je namreč takojšna akcija ob stiku s sovražnikom v primeru, da nas le ta ni opazil medtem, ko je priložnostna zaseda načrtovana. Moštvo takšne zasede mora biti izurjeno za različne akcije, ki se razlikujejo glede na samo vrsto cilja. Moštvo se za takšne akcije dodatno uri, pred izvedbo same naloge pa izvedejo tudi preizkus postopkov in kontrolo opreme, ki jo za izvršitev naloge potrebujejo. Kakšna akcija se uporabi je odločeno takrat, ko se pojavi priložnost za zasedo.

Priložnostna zaseda se izvede tako, da poveljnik enote z izvidovanjem poišče primerno mesto za zasedo in jo na tem mestu tudi postavi. Nato sledi opazovanje prometa in ostalih aktivnosti na komunikaciji; po določenem času se iz zasede napade prvi primeren cilj.

Zaseda na hitro roko je reakcija, ki se izvede v primeru, ko patrulja ali enota pride v vizualen ali slišen stik z nasprotnikom pri čemer pa nasprotnik patrulje ni opazil. Pogosto ta reakcija na stik z nasprotnikom sledi po signalu »ZAMRZNI«. Na signal za zasedo na hitro roko se enota premakne na levo ali desno stran od smeri premika in zavzame prikrite položaje. Poveljnik enote začne z napadom iz zasede z odpiranjem ognja in poveljem »OGENJ«. Povelje z glasom je pomembno in potrebno zaradi možnosti zastoja orožja. Če je patrulja v zasedi prezgodaj odkrita, prvi vojak, ki je bil odkrit začne z napadom. Zaseda na hitro roko se lahko postavi defenzivno ali ofenzivno, kar pa je seveda odvisno od dejavnikov METT-TC, ki so določeni za posamezno patruljo oziroma enoto. V kolikor se zaseda na hitro roko postavi defenzivno se napade nasprotnika samo v primeru, če je le ta odkril zasedo. Če pa se zaseda na hitro roko postavi ofenzivno se napad izvede, ko je nasprotnik napredoval do točke oziroma do cone kjer je najbolj ranljiv. To cono imenujemo tudi cona ubijanja (killing zone) ali tolčen prostor. Na tem mestu se koncentrira zasedni ogenj v cilju izoliranja, zajetja ali uničenja nasprotnika. Uspeh zasede na hitro roko je odvisen od iniciative poveljnika na mestu samem, preskušeni in dobro poznani postopki in splošne zmožnosti ter discipline enote.

Glede na območje delovanja delimo zasede na:

- točkovne zasede in
- območne zasede.

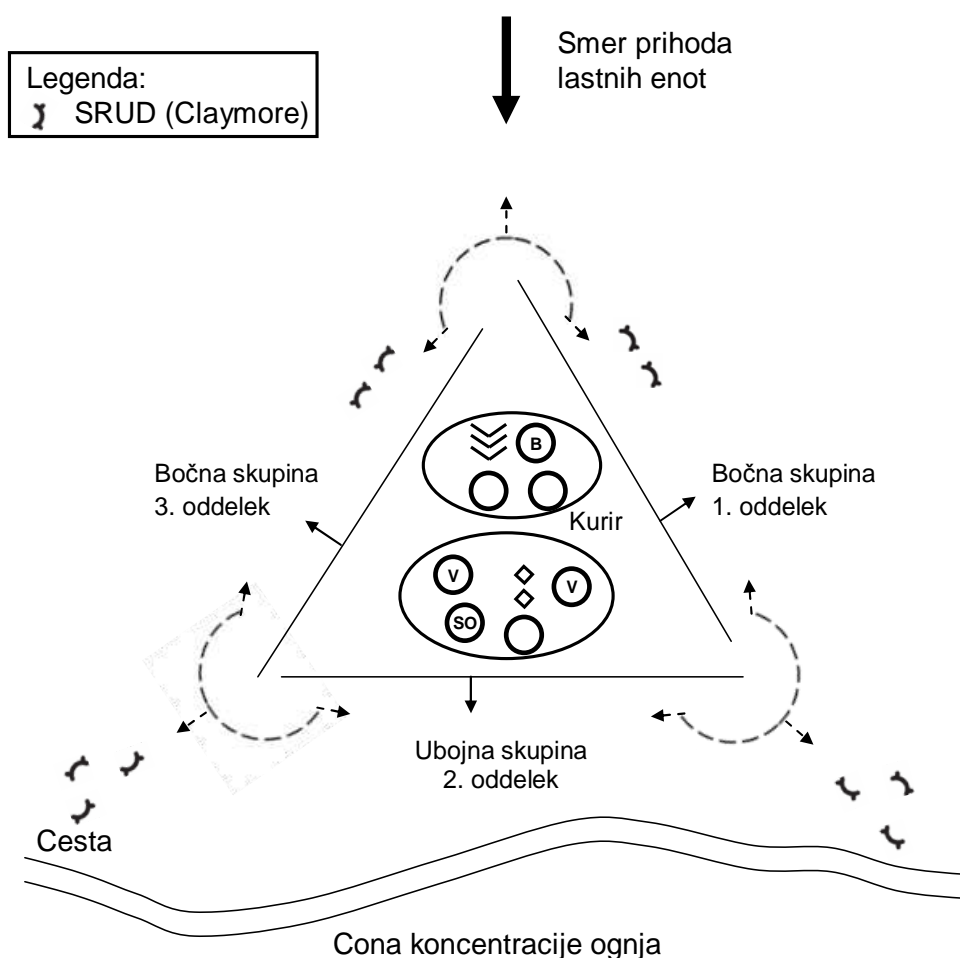
Izbira točkovne ali območne zasede je v glavnem odvisna od nasprotnikovih navad in taktike.

Bojno delovanje pri **točkovni zasedi** se nanaša na določen ožji prostor oziroma točko. Točkovna zaseda je lahko postavljena vzdolž pričakovanega pristopa nasprotnika samostojno ali pa kot del območne zasede. Razporeditev moštva v zasedi je dejavnik, ki vpliva na

zadostno ognjeno moč za izoliranje, zajetje ali uničenje nasprotnika. Obstajajo tri glavne vrste točkovne zasede in sicer trikotna, »T« zaseda in premočrtna.

Na splošno je ureditev trikotne zasede najbolj varen način za postavitev zasede. Z delovanjem kot dva polovična voda, vsak s tremi ognjenimi skupinami, lahko vod zagotovi omejeno kratkotrajno območno zasedo, ki pokriva do štiri območja koncentracije ognja. V določenem položaju se lahko ta ureditev uporablja za pokrivanje dveh območij koncentracije ognja, npr. križišče cest (Baudek, 2007, 231).

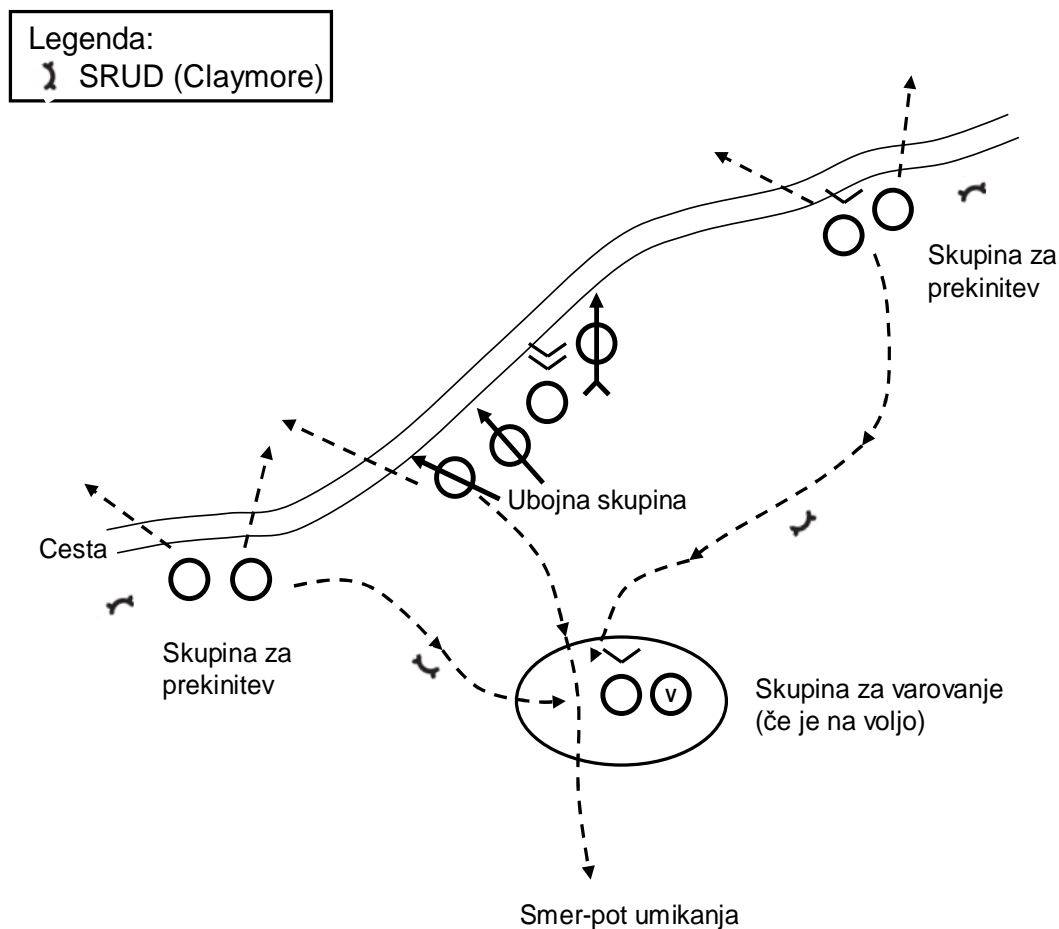
Slika 1: Ureditev trikotne osnovne zasede voda

Vir: Taktika pehotnega voda (2007, str. 231)

Najbolj pogost način postavitve točkovne zasede pa je premočrtna (linijska) zaseda, ki se od trikotne zasede razlikuje po tem, da se namesto bočnih skupin v premočrtni zasedi nahajajo skupine za prekinitev in za varovanje.

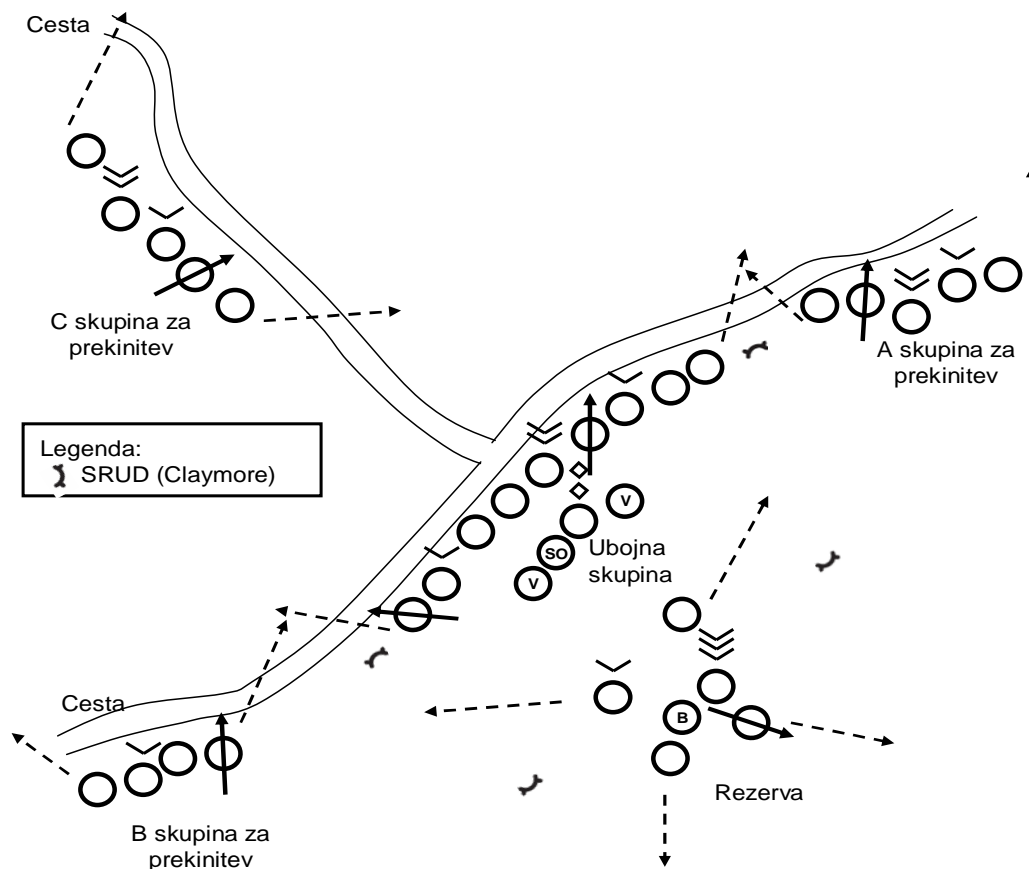
Slika 2: Ureditev premočrtne zasede

Vir: Taktika pehotnega voda (2007, str. 235)

Območna zaseda je postavljena takrat, ko je na določenem območju postavljenih več točkovnih zased. To obliko zasede uporabimo, kadar je možnih več smeri prihoda nasprotnika in je potrebno pokriti celotno območje. Prihodi morajo biti pokriti po globini, da ujamejo nasprotnika po delih iz položaja zasede. Skupine za zasedo izvedejo premik do točke razhajanja (TR), ki je ponavadi ciljna zbirna točka, od koder se premaknejo po izbranih smereh do njihovih položajev. Poveljnik zasede mora poskrbeti, da je vsaka skupina postavljena na pravilnem mestu, da vsaka skupina pozna lokacije drugih skupin in da ni nikakršnega tveganja, da bi bila ena skupina v coni delovanja druge skupine. Pri postavljanju zasede z več sovražnikovih strani je zato potrebno posebno pozornost nameniti organizaciji ognjenega sistema, da ne bi prišlo do ognjenega delovanja proti lastnim silam (Baudek, 2007, 230).

Slika 3: Ureditev območne zasede voda (kratkotrajna)

OPOMBA:

- a. Razdaljo med vojaki in skupinami bo narekovalo zemljišče in del dneva (ali je dan ali noč).
- b. C skupina za prekinitev je lahko postavljena kot je prikazano, če obstajajo tri fizične terenske značilnosti (ovire) med njo in drugimi skupinami.

Vir: Taktika pehotnega voda (2007, str. 236)

Glede na oddaljenost postavitve zasede od nasprotnika poznamo:

- bližnjo zasedo in
- oddaljeno zasedo.

Bližnja zaseda je točkovna zaseda pri kateri je napadni element zasede razmeščen na razdalji do 50 m od tolčenega prostora. Tako postavljena zaseda zahteva gosto poraščeno zemljišče, ki nam zagotavlja dobro kritje in zaščito hkrati pa tudi možnost opazovanja.

Oddaljena zaseda pa je točkovna zaseda pri kateri je napadni element zasede razmeščen na razdalji več kot 50 m od tolčenega prostora, torej na večji razdalji od dometa ročne bombe. Tovrstna zaseda se postavlja na odprtem zemljišču ali v primeru, ko želimo postaviti zasedo z namenom vznemirjanja nasprotnika (Grčar, 2002, 27).

3 NAČELA IN DEJAVNIKI PRI POSTAVITVI ZASEDE

Da bi bila postavljena zaseda uspešna je potrebno upoštevati naslednja osnovna načela:

- obveščevalna poročila,
- zemljišče,
- sektorje ognja in
- predhodno načrtovanje zasede.

Zasede ne smejo biti postavljene slučajno ali samo zato, da so vojaki zaposleni, ampak na temelju obveščevalnih poročil. Potrebne informacije za postavitve zasede lahko dobimo iz poročil patrolj in opazovalnic, s pomočjo naprav za opazovanje, na osnovi virov vojaške obveščevalne službe ipd.

Pri postavljanju zasede je zelo pomembna ustrezna izbira zemljišča. Izbrano mesto zasede oziroma zemljišče mora biti takšno, da nasprotnika kanalizira med dve oviri, saj na ta način omejuje oziroma otežuje njegove možnosti za umik in napad. Vegetacija in zemljišče na mestu zasede mora biti takšno, da nam nudi naravne zaklone in omogoča maskiranje in izdelavo zaklonov. Primerna zemljišča za zasedo so useki, manjše neporaščene površine, zavoji na komunikacijah, strma pobočja ipd. Bolj ko je zemljišče gosto poraščeno, boljše so možnosti opazovanja s prikritih položajev. Zelo pomembno je, da enota v zasedi upošteva maskirno disciplino, in sicer ne le na položajih temveč tudi na smereh umika. Pri izbiri ustreznega zemljišča za postavitve zasede pa je potrebno upoštevati tudi zahtevo, da mora biti zemljišče v tolčenem prostoru takšno, da bo nasprotniku nudilo čim manjšo zaščito pred obstreljevanjem (Grčar, 2002, 27).

Tretje načelo je določitev prednostnih sektorjev ognja. Ti prednostni sektorji ognja se nahajajo na ravnih delih komunikacij ali pa na ravnih, neporaščenih zemljiščih na razdalji vsaj 100 m za težja avtomatska orožja in vsaj 15 metrov za osebna avtomatska orožja in ročne bombe.

Uspeh zasede je v veliki meri odvisen tudi od predhodnega načrtovanja zasede. Načrtovana zaseda temelji na obsežnem poznavanju nasprotnika in zemljišča. Tovrstna zaseda se načrtuje in izuri do zadnje podrobnosti. Informacije, ki so pridobljene na osnovi lastnega izvidovanja območja delovanja zasede se vključijo v samo načrtovanje. Pri takšni zasedi se predvidijo vse možne reakcije nasprotnika med zasedo in na osnovi tega se enota, ki izvaja zasedo tudi izuri v vseh ustreznih postopkih. Večino načrtovanja se izvede na samem območju delovanja med lastnim izvidovanjem možnih oziroma ustreznih ciljev (Grčar, 2002, 28).

Zraven osnovnih načel je potrebno upoštevati še naslednje dejavnike (Grčar, 2002, 28):

- smer premika enote na območje delovanja zasede,
- lokacija oziroma mesto zasede,
- položaji v zasedi,
- lokalno zavarovanje,
- faktor presenečenja,
- usklajevanje ognja,

- nadzor,
- pravilna izbira ciljne zbirne točke,
- maskirna disciplina in
- uporaba posrednega ognja.

Smer premika enote na območje delovanja zasede je načrtovana tako, da se na območju delovanja ne prečka tolčeni prostor zasede. Če je potrebno prečkati tolčeni prostor zaradi postavitve ovir ali drugih opravil je potrebno prostor zapustiti v prvotnem stanju. Ena izmed možnosti je tudi ta, da tolčen prostor preprosto zaobidemo. Bistveno je, da v tolčenem prostoru ne smejo biti prisotni demaskirni znaki, ki lahko opozorijo nasprotnika na našo prisotnost.

Lokacija vpliva na postavitev zasede v smislu določanja prednostnih sektorjev ognja in možnosti kanaliziranja nasprotnika. Naravne ovire v kombinaciji z umetno postavljenimi ovirami omejujejo in onemogočajo manever nasprotnika. Po drugi strani pa mora biti lokacija zasede takšna, da nam omogoča prikrit prihod in izmik, zaščito in možnost ognjenega delovanja ter razvoj lastnih sil in sredstev.

Na območju delovanja zasede ima vsak element oziroma skupina svoj položaj, ki je določen s strani poveljnika enote. Skupina za zavarovanje se na območje delovanja premakne kot prva in sicer na levi in desni bok zasede ter na točko razhoda, ki se nahaja na zadnji strani, in sicer z namenom, da vzpostavi 360 stopinjsko zavarovanje celotne enote pri postavljanju zasede. Ko je zavarovanje postavljeno se podporni element, v katerem se nahajajo najtežja orožja premakne na svoje položaje. Napadna skupina se na mesto zasede premakne kot zadnja. Pri izbiri položajev je potrebno upoštevati dejstvo, da morajo biti težja avtomatska orožja in osebna avtomatska oborožitev razmeščena tako, da lahko delujejo preko celotnega tolčenega prostora ali pa, da se posamezni sektorji ognja prekrivajo tako, da je pokrit celoten tolčeni prostor. Prostor levo in desno od težjega avtomatskega orožja se zapolni s strelci z osebnim avtomatskim orožjem in ročnimi bombami, SRUD-i...

Zelo pomembno je, da si poveljnik enote izbere takšen položaj s katerega ima pregled in nadzor nad celotno postavitvijo zasede in vsemi aktivnostmi v območju delovanja zasede. Ko so vsi elementi oziroma skupine posedle svoje položaje poveljnik enote izda ukaz za čiščenje sektorjev ognja, pripravo položajev, maskiranje in določi uro, ko morajo biti aktivnosti končane.

Lokalno zavarovanje območja zasede nam zagotavlja skupina za zavarovanje, ki se nahaja na že prej omenjenih položajih v zasedi. Skupina za zavarovanje običajno ne sodeluje v prvem napadu temveč ima nalogo, da varuje hrbet in boke enote ter, da pravočasno in na ustrezno dogovorjeni način opozori napadno in podporno skupino na prihod nasprotnika in varuje umik enote po izvedbi zasede.

Zelo pomemben faktor v zasedi je presenečenje, ki omogoča doseganje in ohranjanje nadzora nad celotno situacijo, zato je ta dejavnik zelo pomemben in nujen, če želimo nalogo uspešno izvesti. Če ni mogoče doseči popolnega presenečenja je potrebno začeti z napadom takrat, ko je nasprotniku že onemogočen manever.

Naslednji pomemben dejavnik je usklajevanje in načrtovanje sistema ognja. Vsa orožja v zasedi, minska polja, nameščen eksploziv, protioklepni, artilerijski in minometni ogenj je

potrebno uskladiti, da se doseže izoliranje tolčenega prostora in presenečenje nasprotnika z veliko intenziteto koncentriranega ognja na tolčeni prostor. Sistem ognja mora biti takšen, da omogoča istočasno uporabo vseh ognjenih sredstev po nasprotniku.

Kjer je mogoče postavimo puškomitraljez tako, da najbolje uporabimo njegovo ravno pot izstrelkov in dolgo cono pokrivanja. Možnost avtomatskega delovanja puške pomeni, da je izvrstno orožje za zasedo, ohraniti pa je potrebno disciplino pri delovanju zato, da se prihrani strelivo. Za uničevanje čelnih in začelnih vozil ter za preprečevanje manevra z vozili postavimo na krila in na sredino zasede protioklepna orožja.

Ob signalu za ogenj mora biti ogenj istočasen in močan, da se zagotovi maksimalen šok učinek. Prav zaradi tega se v zasedi uporabljajo tudi sredstva razpršeno usmerjenega delovanja in improvizirane eksplozivne naprave. Pri načrtovanju ognjene moči v zasedi moramo upoštevati, da mora biti v območju tolčenega prostora minimalno 60 % razpoložljive ognjene moči enote.

Poleg presenečenja, usklajevanja ognja in ostalih dejavnikov je potrebno ves čas imeti tudi nadzor nad aktivnostmi in potekom izvajanja nalog. Povečati je potrebno nadzor na poti do območja delovanja, na samem območju delovanja in pri izmiku iz njega. Moštvo mora delovati na način, da zaseda ni odkrita, kar pomeni, da morajo vsi mirno in tiho izvajati odredene naloge in pričakovati pojav cilja v popolni maskirni disciplini. Ko je nasprotnik opažen mora moštvo počakati na signal za odpiranje ognja, ki ga da poveljnik enote. V takšnih trenutkih mora biti poveljnik enote sposoben ohraniti nadzor nad enoto. Nadzor je najtežje ohraniti v trenutku, ko nasprotnik vstopa na območje tolčenega prostora in v primeru, če nasprotnik dokaže, da je premočan za zasedo. Zato je pomembno, da vsi poznajo lokacijo ciljne zbirne točke, poti izmikanja od njihovih položajev v zasedi do ciljne zbirne točke, vrstni red po katerem se skupine umikajo na ciljno zbirno točko ter delovanje na ciljni zbirni točki. Varnostni ukrepi nadzora morajo zagotavljati pravočasno opozarjanje na prihod nasprotnika, nadzor ognja, poznavanje postopkov ob predčasnem odkritju zasede, časovno usklajen in organiziran umik enote iz območja delovanja in premik na ciljno zbirno točko.

Ciljna zbirna točka (CZT) mora biti lahko dostopna za celotno moštvo. Lokacija ciljne zbirne točke mora biti dovolj daleč od območja delovanja, da je nasprotnik nebi dosegel v primeru protinapada. Če situacija dopušča vsak posameznik prehodi pot od območja delovanja do ciljne zbirne točke. V primeru nočne zasede je še bolj pomembno, da vsi dobro poznajo pot od območja delovanja do ciljne zbirne točke. Po napadu in preiskavi območja se enota na znak poveljnika enote hitro in tiho umakne po dogovorjenem vrstnem redu preko točke razhajanja v ciljno zbirno točko. Če zaseda ni bila uspešna in enoto začne preganjati nasprotnik, potem zadnja skupina vzdolž smeri umika armira predhodno postavljene mine usmerjenega delovanja.

Zelo pomembna dejavnika v zasedi sta tudi maskirna in bojna disciplina, ki se nanašata na svetlobno in zvočno disciplino ter na ravnanje z odpadki. Pomembno je, da ne puščamo sledi na območju zasede, posebej na verjetnih smereh nasprotnikovega prihoda in v območju koncentracije ognja. Preveč sekanja rastlinja za pridobitev dobrega pogleda v coni delovanja lahko pomaga nasprotniku odkriti zasedo. Zagotoviti je tudi potrebno, da je maskiranje vojakov na najvišjem možnem nivoju. Zavedati se moramo, da lahko v zasedi čakamo na nasprotnika tudi več ur, zato moramo zagotoviti in ohranjati visok nivo budnosti. Samo vojaki, ki jih je določil poveljnik lahko počivajo.

Zelo pomemben segment bojne discipline v zasedi je, da vsi vojaki jasno razumejo vse postopke in da morajo biti njihova orožja pripravljena na delovanje v trenutku (Baudek, 2007, 228).

V zasedi lahko načrtujemo tudi uporabo posrednega ognja in sicer za:

- delovanje na nasprotnika izven območja koncentracije ognja,
- motenje nasprotnikovih protinapadov,
- nenehno vznemirjanje nasprotnikovega umika in
- kot pomoč enoti v zasedi, da se umakne.

Pred načrtovanjem uporabe posrednega ognja moramo preučiti številne faktorje, saj se moramo zavedati, da minometni ali artilerijski ogenj kot območno orožje ne moreta zagotavljati natančnega ognja, če nista usmerjena, zato lahko ogrozita varnost moštva v zasedi. Usmerjanje posrednega ognja na bližnjem zemljišču je zelo težko in zahteva določen čas, saj so postopki zapleteni in počasni. Zaradi faktorja varnosti operativno varnostno pravilo za ogenj minometov pravi, da mora biti razdalja med območjem ciljev in katerokoli lastno enoto vsaj 700 metrov.

V primeru, da je zaseda zlomljena se lahko od elementov za posredno ognjeno podporo zahteva, da po umiku našega moštva delujejo na območje zasede z nenehnim ognjem.

Razmisliti je potrebno tudi o uporabi posrednega ognja v kombinaciji z varnostnimi merami. To se nanaša predvsem na odpravo črt posrednega ognja; s tem se prepreči ali upočasni nasprotnikovo zasledovanje.

Zelo pomembno je tudi, da pri načrtovanju in uporabi posrednega ognja upoštevamo nasvete specialistov. Na nivoju voda je to sprednji opazovalec, ki je pridodan enoti v zasedi, na višjih nivojih pa so to specialisti, ki se nahajajo v ČOS-u (Baudek, 2007, 229).

4 POSTAVITEV IN IZVEDBA ZASEDE

Način izvedbe zasede je odvisen od tega ali je zaseda postavljena z namenom vznemirjanja ali povzročanja materialne škode in človeških žrtev in nadalje ali gre za načrtovano ali priložnostno zasedo.

Če je namen zasede vznemirjanje nasprotnika potem skupina za zavarovanje najprej zavaruje vse smeri pristopa, šele nato napadna in podporna skupina zavzameta svoje položaje v zasedi. Enota, ki je v zasedi odpre kratek in močan ogenj nato prekine ogenj, ter se hitro in tiho umakne. Enota napade nasprotnika le z obstreljevanjem in se izogiba fizičnemu napadu. Seveda pa je zelo pomembno upoštevanje maskirne discipline, kar pomeni, da enota ne sme biti predčasno opažena in odkrita s strani nasprotnika (Grčar, 2002, 29).

V kolikor je namen zasede povzročanje materialne škode in človeških žrtev, potem skupina za zavarovanje znova zavaruje vse smeri pristopa medtem, ko napadna in podporna skupina z ognjem iz težjega avtomatskega orožja, s protioklepnim orožjem in eksplozivom poskušata nasprotniku povzročiti čim večje izgube žive sile in materialno tehničnih sredstev. Ko je ogenj prekinjen ali preusmerjen s strani podporne skupine, skupina za napad z močnim ognjem v premiku napade tolčeni prostor in dokonča uničenje. Del skupine za napad zavaruje območje delovanja na drugi strani tolčenega prostora medtem, ko predhodno določeni timi znotraj napadne skupine preiščejo območje, uničijo vozila in opremo ipd. Na dogovorjen signal ali povelje se enota po določenem vrstnem redu premakne preko točke razhajanja na ciljno zbirno točko, ki jo morajo zapustiti čim prej.

Če je namen zasede zajetje sredstev, zalog ali opreme potem skupina za zavarovanje zavaruje celotno območje delovanja, podporna in napadna skupina pa se premakneta na določeno mesto na katerem v popolni maskirni disciplini prikrito pričakujejo nasprotnika. Ko nasprotnik vstopi v tolčeni prostor zasede se z uporabo eksploziva, protioklepnim orožjem in z težko avtomatsko oborožitvijo uničijo in onesposobijo vozila. Skupina za napad poskrbi, da v napadu želena sredstva niso uničena. Sredstva, ki jih želimo zajeti vzamemo in se z njimi odpravimo čim hitreje na ciljno zbirno točko. Skupina za uničenje nato uniči nepotrebna vozila in opremo. Če so bila sredstva odvzeta v zasedi, ki se je izvedla globoko v nasprotnikovem zaledju, ne sme biti preživelih, saj bi lahko le ti prenesli informacije o zasedi in o naši enoti.

Pri dobro postavljenih zasedah je napadalec razmeščen okoli tolčenega prostora tako, da je nasprotnik z vseh strani pod ognjem iz zasede. Običajno je napadalec razmeščen vzdolž komunikacije po kateri se premika nasprotnik, ki bo tako izpostavljen najmočnejšemu ognju. Napad je na ta način mogoče izvesti s čela, z boka in od zadaj. Dovolj daleč spredaj in zadaj pustimo zavarovanje, ki prepreči pobeg ali okrepitve nasprotnika, hkrati pa tudi da signal za prihod nasprotnika. Ogenj se odpira na signal ali povelje.

Pri postavljanju zased se velikokrat uporabijo tudi različne zvižgače s katerimi usmerimo nasprotnika v območje zasede. Zelo pogosta zvižgača je ta, da z obračanjem znakov in smerokazov na komunikacijah speljemo nasprotnika na lokacijo, ki je bolj primerna za zasedo. Primerna metoda je tudi, da prekinemo žično komunikacijo in ko nasprotnikovo moštvo pride na to območje, da bi odpravili okvaro sledi uničenje. Eden izmed najbolj pogostih načinov, s katerim želimo nasprotniku onemogočiti pobeg in mu s tem tudi omejiti

manever, pa je postavljanje ovir na komunikacijo. S tem nasprotnika prisilimo, da se zaustavi in se tako spremeni v mirujoči cilj sredi tolčenega prostora zasede (Grčar, 2002, 29).

Ne glede na to katero tehniko uporabimo, pa je skupno vsem tem to, da se moramo po uničenju nasprotnika čim hitreje umakniti po vnaprej določeni smeri in poti na ciljno zbirno točko. Hitrost je izrednega pomena saj lahko hrup, ki je bil povzročen z napadom opozori nasprotnika na našo prisotnost. Pri postavljanju zasede so ključnega pomena štirje signali, ki jih mora poznati celotno moštvo. To so signali za odpiranje ognja, za prekinitev ali preusmeritev ognja, za naskok in za umik. Signal za odpiranje ognja v zasedi mora izpolniti dva pogoja in sicer, da že s prvim strelom pokonča ali uniči merjeni cilj in da šokira nasprotnika. Pri tem ločimo primarni in sekundarni signal za odpiranje ognja. Primarni signal je lahko aktiviranje sredstva razpršeno usmerjenega delovanja, sekundarni pa ogenj iz težkega orožja (Grčar, 2002, 29).

4.1 ORGANIZACIJA SIL V ZASEDI

Organi, ki so prisotni v zasedi so (Baudek, 2007, 229):

- element zavarovanja,
- element podpore in
- napadni element.

Element zavarovanja se postavi kot prvo in se iz območja zasede umika kot zadnje. Naloga te skupine je, da preprečuje presenečenje, poroča predhodne podatke o smeri, času in moči nasprotnika, ki se približuje zasedi, da izolira cono ubijanja, da izvaja bočno in začetno varovanje napadne in podporne skupine, da ovira nasprotnikov umik, prepreči nasprotnikov protinapad iz boka ter, da ščiti napadni in podporni element med umikanjem iz območja zasede v ciljno zbirno točko. Velikost elementa za zavarovanje na nivoju voda je pehotni oddelek razdeljen na tri ognjene skupine, ki se nahajajo na začelju in na levem in desnem boku zasede.

Element podpore se postavi na območje zasede kot drugi in se tudi kot drugi umika iz območja delovanja. V tej skupini se nahajajo najmočnejša orožja, saj ima podporni element nalogo, da pokriva celotno cono ubijanja in na ta način nudi direktno ognjeno podporo napadnemu elementu. Postavitev podpornega elementa je odvisna od oblike zasede.

Napadni element se postavi zadnji in se umika prvi iz območja zasede. Po številu in po moči je to najmočnejši element, ki vsebuje specialne skupine, katerim so dodeljene posebne naloge. Znotraj napadnega elementa se tako nahaja skupina za pregled mrtvih in ujetnikov, skupina za oskrbo ranjencev, skupina za pregled vozil in opreme in skupina za uničenje orožja in MTS. V napadnem elementu se nahaja tudi poveljnik zasede, kateri pa mora to skupino organizirati tako, da je zagotovljena maksimalna uporaba ognjene moči. Napadni element ima nalogo, da z ognjem in naskokom, če ga izvajamo, poskuša sovražniku povzročiti čim večje izgube, ga razbiti in zajeti. Delovanje zasede se začne z ognjenim udarom napadnega in podpornega elementa zasede.

4.2 NAČRTOVANJE IN PRIPRAVE

Dolžina načrtovanja in priprav, ki jih poveljnik zasede izvaja preden zapusti ciljno zbirno točko je odvisna od razpoložljivih informacij, njegovega poznavanja zemljišča in od tega ali je imel možnost izvesti predhodno izvidovanje. Njegovo načrtovanje ne bo zaključeno, dokler ne izvede natančno zaključno izvidovanje.

Obstaja veliko faktorjev, ki jih potrebno upoštevati pri načrtovanju zasede. Najpomembnejši faktorji, ki so tudi neposredno povezani z načeli postavljanja zasede so naslednji (Baudek, 2007, 238-246):

- Naloga oziroma namen zasede
- Informacije o nasprotniku
- Lastne sile in sosednje sile
- Faktor presenečenja in varovanja:
Upoštevati je potrebno načela varovanja in prekrivanja, kar pomeni da položaj zasede izberemo tam, kjer je malo verjetno, da bo nasprotnik razmestil sprednje in bočne izvidnike pri napredovanju njegove glavnine. Da bi dosegli presenečenje pa je potrebno tudi spreminjati vzorce in načine zasede.
- Ognjena podpora (minomet, mitraljez, protioklepno orožje, bombomet, SRUD...)
- Zemljišče:
Primerno zemljišče lahko izberemo z natančnim preučevanjem kart, s pomočjo fotografij iz zraka, z brezpilotnimi letali in s pomočjo informacij skupine za izvidovanje. Podrobno izvidovanje je bistveno za izbiro: ciljne zbirne točke, prikrita poti na mesto zasede, smeri nasprotnikovega prihoda, območja koncentracije ognja, kritja pred vpogledom v območje zasede in cono delovanja, položajev za vse elemente zasede in za njihova orožja, položajev za SRUD-e in njihove smeri delovanja, položaje za svetilne rakete in druge osvetljevalce, smeri umikanja, nasprotnikovih smeri pobega ali protinapada.
- Ovire:
Maksimalno je potrebno izkoristiti naravne in umetne ovire za usmerjanje nasprotnika, za oviranje njegovega protinapada in zadrževanja njegovega pobega. Te ovire morajo vključevati naravne značilnosti, SRUD-e ali šope bomb, ošiljene lesene kole, bodečo žico in podobna sredstva. Primerna mesta za ovire so na verjetnih smereh umikanja nasprotnika, na območju koncentracije ognja in na bokih položajev zased, na območjih izven tolčenega prostora, kjer se bo najverjetneje ustavila glavnina in formirala protinapad in na verjetnih smereh nasprotnikovega protinapada.
- Nadzor in signali
Dober nadzor je bistven in večja je zaseda, težje ga je doseči. Signali in način njihovega pošiljanja morajo biti standardizirani znotraj enote in jih mora poznati vso moštvo. V smislu nadzora se morajo načrtovati in določiti naslednje aktivnosti in signali:

- natančna razvrstitev položajev zasede,
  - signal za »zaseda pripravljena«,
  - način podpiranja skupin in oddelkov v zasedi,
  - način alarmiranja enote v zasedi ob prihodu nasprotnika,
  - signal za odpiranje ognja in za prekinitev ognja,
  - signal za preiskavo (če to omogoča situacija),
  - signal za umik,
  - način umikanja do ciljne zbirne točke (ob soočenju z nasprotnikovim napadom, ko se je nasprotnik umaknil ali ko zaseda ni bila izvedena) in
  - načrt, če je zaseda odkrita ali ogrožena.
- Oprema
Zahtevana oprema je odvisna od naloge in trajanja zasede. Posebna sredstva, ki jih potrebujemo v zasedi so: mine, mine presenečenja in eksploziv, naprave za opazovanje, termovizija in Loris, žica in oprema za obrambo, naprave za osvetljevanje in naprave za njihovo aktiviranje ipd.
  - Zveze
Organizacija zvez znotraj območja zasede predstavlja velik problem, saj moramo doseči, da so sporočila in povelja prenesena in da s tem položaji niso izdani. Večje zasede potrebujejo dobro radijsko zvezo in po možnosti tudi žično. V manjših zasedah poteka komuniciranje s pomočjo ročnih signalov in vrvi. Električni sistemi, kot je svetilka in poljski telefon se lahko uspešno uporabijo, vendar niso tako enostavni, ker so potrebni kodirni znaki pri svetlikanju in poljskem telefonu; prav tako pa so občutljivi na učinek vlage in na klimatske spremembe.
  - Umik
Smer in način umikanja iz območja zasede vpliva na izbiro mesta zasede in občasno tudi na ureditev (postavitev) zasede. Narejen mora biti natančen načrt umikanja. To vključuje podrobno razlago premikanja vseh skupin. Ko je zaseda sprožena in je dosežen namen se enota po skupinah prične umikati na CZT. V kolikor pa je nasprotnik premočan in je jasno, da cilj zasede ni mogoče v celoti doseči, mora poveljnik zasede čim bolj izkoristiti presenečenje in zmedo pri nasprotniku, da povzroči čim večje število žrtev in istočasno doseže popolno prekinitev. Manjše skupine se lahko pustijo zadaj, da pokrivajo umikanje in postavljajo zaporedne zasede za vse nasprotnikove enote, ki bi nas lahko pri umiku zasledovale in preganjale.
  - Rezervni načrti
Če je le mogoče, se je potrebno izogibati rezervnim načrtom razen v primeru, če je le ta v določenih okoliščinah enostavno uporaben in vsem razumljiv. Poveljnik zasede mora določiti popolnoma varen način informiranja vseh o spremembi načrta.
  - Dnevna ali nočna zaseda
Odločitev o postavitvi dnevne ali nočne zasede je odvisna od zemljišča, kritja, con delovanja ter od vzorca nasprotnikovega premikanja. Velik odstotek nočnih zased je postavljenih v puščavah ali na obdelanem zemljišču, kjer je kritje omejeno in kjer se bo nasprotnik premikal v glavnem ponoči. Dnevne zasede se postavljajo na težko prehodnem zemljišču, ki omogoča dobro kritje za sile v zasedi.

4.3 IZVEDBA

Zaseda je del bojne patrulje, zato je tudi zaporedje delovanj v zasedi takšno kot pri patrulji. Skupno zaporedje pripravljanih delovanj za posedanje položajev pri zasedi je (Baudek, 2007, 247-252):

- izvidovanje,
- izdaja pripravljanih povelj v varnem območju,
- priprave in preizkus v varnem območju,
- premik do območja zasede,
- končno izvidovanje poveljnika voda in skupine poveljnikov oddelkov,
- potrditev poveljnika voda in
- posedanje položajev.

Poveljnik zasede mora, če je to mogoče, izvesti izvidovanje mesta zasede pred izdajo pripravljanih povelj. To je pogosto nemogoče iz varnostnih razlogov, zato je izvidovanje večinoma omejeno na preučevanje kart, fotografij iz zraka in poročil patrulj. Med svojim izvidovanjem poveljnik zasede ne sme hoditi po območju koncentracije ognja zaradi sledi stopal ali potlačenega zemljišča, ki lahko posvari nasprotnika. Zaradi tega mora biti izvidovanje ponavadi zaključeno na začetju izbranega mesta za zasedo. Opazovanje zemljišča iz nasprotnikove točke gledanja je zaželeno in lahko vnaprej določa varovanje. Z izvidovanjem poveljnik zasede izbere primerno mesto za zasedo, položaje za posamezne elemente, določi smeri prihoda na območje zasede, smeri umika ter vse ostale elemente zasede.

Povelja morajo biti izdana čim prej, saj s tem omogočimo več časa za priprave. Če je izvidovanje mogoče, se lahko povelja izdajo v celoti. V tem primeru lahko pred dokončnim posedanjem izvedemo tudi hitro potrditev na samem zemljišču. Če izvidovanje ni mogoče, se izda pripravljalo povelje medtem, ko se dokončna oblika povelja za delovanje izda na samem zemljišču.

Poudariti je potrebno, da je za uspeh zasede bistvena temeljita priprava. Vsa orožja morajo biti temeljito očiščena, preizkušena in nastreljena. Prav tako pa mora biti brezhibna tudi vsa ostala oprema, in sicer so to radijske zveze, osvetljevalci, termovizije, nočnogledi ipd. V sklop priprav spada tudi maskiranje vojakov, oblačil in oborožitve.

Preizkus mora biti zelo temeljit in vključuje tudi nočni preizkus v kolikor so predvidene aktivnosti tudi v nočnem času. Preizkusiti je potrebno vse aktivnosti, ki so ključnega pomena za uspeh zasede, in sicer: način, vrstni red in položaje posedanja posameznih elementov, signale, ki se bodo uporabljali na območju zasede, postopke v zasedi (naskok, pregled mrtvih in ranjenih, ravnanje z ujetniki, pregled vozil, uničenje MTS-a), način umikanja...

Po preizkusu sledi premik na območje zasede. Enota se ne sme premakniti v zasedo neposredno; ustaviti se mora tik pred položaji, na ciljni zbirni točki, ki je hkrati lahko tudi patruljna baza in ima obliko tesnega obrambnega trikotnika. Ciljno zbirno točko je potrebno pred posedanjem izvidovati, zato se enota na razdalji 200-400 metrov pred njo zaustavi v zbirnem rajonu od koder poveljnik voda, vezist, poveljniki oddelkov in skupina za zavarovanje ciljne zbirne točke gredo na izvidovanje. Ko je ciljna zbirna točka potrjena in

zavarovana se poveljnik voda, vezist in poveljnik oddelka vrnejo v zbirni rajon in odpeljejo celotno skupino v ciljno zbirno točko.

Obseg zaključnega izvidovanja, ki se izvede iz ciljne zbirne točke, je odvisen od obsega začetnega izvidovanja, razpoložljivega časa in taktične predstave. Če je bilo začetno izvidovanje izvedeno, morajo vsi poveljniki skupin videti zemljišče in njihove položaje. V kolikor pa začetnega izvidovanja ni bilo, pa mora poveljnik zasede določiti vse položaje, aktivnosti, smeri premikanja in ostale dejavnike, ki so zahtevani za uspešno izvedbo zasede. Ko je poveljnik zasede izvedel izvidovanje pusti na točki razhajanja dva puškomitraljeza, ki imata nalogo, da varujeta območje zasede in da sprejmeta enoto, saj je ta točka hkrati tudi vstopna točka za celotno moštvo na območje zasede.

Po zaključnem izvidovanju poveljnik voda v ciljni zbirni točki potrdi že izdano povelje ali pa spremeni določene aktivnosti zaradi informacij, ki si jih je pridobil pri izvidovanju. Te spremembe mora poveljnik voda podati samo tistim, ki se jih spremembe tičejo, in sicer v sami zbirni točki pred posedanjem mesta zasede.

Pred posedanjem območja zasede je potrebno še preveriti maskiranje posameznikov in če je bilo izdano dodatno strelivo za puškomitraljeze. Ker lahko nasprotnik pride v območje koncentracije ognja po postavitvi zasede, mora biti posedanje izvedeno tiho od zadaj po skupinah, ki se premikajo ena po ena. Poveljniki oddelkov nato vodijo oddelke na njihova območja delovanja, postavijo vsakega vojaka na položaj in mu določijo cono delovanja. Puškomitraljezi so obrnjeni navzven do signala »zaseda pripravljena«.

Prva skupina, ki se premakne na območje zasede je element zavarovanja, nato položaje posede podporni element, kot zadnji pa še napadni element. Ko so vsi elementi na svojih položajih poveljnik voda preveri posedanje vseh elementov in če so pokrite vse cone. Za tem se pošlje ven skupina za postavitve min, SRUD-ov, svetilnih raket, sistema oviranja... Pri vseh teh aktivnostih je potrebno upoštevati maskirno disciplino, saj lahko na primer odtisi stopal na komunikaciji, poškodovana vegetacija, razne vrvice in žice opozorijo nasprotnika na našo prisotnost.

Ko se ta skupina vrne na svoj položaj, poveljnik preveri prisotnost in izda signal »zaseda pripravljena«. Po tem signalu se ne sme nihče več gibati po zasedi, in sicer vse dokler zaseda ni sprožena in je izdano povelje za preiskavo.

V zasedah manjšega obsega so lahko vse skupine v zasedi normalno razporejene takoj na mesto zasede. V kolikor ima nasprotnik razvrščene tudi izvidniške skupine, ki preiskujejo sprednje zemljišče in zemljišče na boku, se morajo sile za zasedo umakniti iz svojih položajev nazaj v izbrano skrito območje in se nato premakniti naprej, in sicer na dogovorjen znak, ki je dan iz opazovalnice.

Ko je enota pripravljena na zasedo sledi čakanje na nasprotnika. Enote morajo biti izurjene za izbiranje zadovoljivih položajev in ostati na njih brez kajenja, prekomernega premikanja ali hrupa ves čas, ko so na dejanskem mestu zasede. To lahko traja tudi več ur. Ležanje ni edini položaj, ki se uporablja v zasedi; možno je tudi, da vojaki sedijo ali stojijo. Čim več lahko vidijo, tem lažje in bolj učinkovito lahko delujejo v svoji coni delovanja; ognjen položaj je pogosto odvisen tudi od gostote podrastja. Izdana morajo biti tudi natančna povelja za prehranjevanje in pitje.

Na izdan signal »zaseda pripravljena« mora biti orožje pripravljeno za delovanje, kar pomeni, da je regulator ognja odklenjen. Če potrebujemo bombe jih je potrebno vzeti iz torbic in jih pripraviti za met. Samo izbranim vojakom se lahko dovoli met bombe zato, da se izognemo lastnim žrtvam. Poveljnik zasede tudi določi kateri strelci bodo delovali rafalno in kateri

posamično (režim ognja) in kdo bo izstrelil bombe iz bombometa v kolikor bo to potrebno (Baudek, 2007, 253).

Medtem, ko skupina za zasedo leži in čaka, je zelo mogoče, da bodo območje delovanja zasede prečkali civilisti in ostali, ki niso naši nasprotniki. Za takšne primere je delovanje skupine v zasedi tudi predhodno načrtovano in preskušeno. V tem primeru se mora zaseda pritajiti in se poskušati izogniti odkritju. Če civilisti opazijo zasedo, ima poveljnik na izbiro, da zadrži civiliste ali pa, da umakne zasedo in če je mogoče, da jo prenese na drugo mesto.

Ko se nasprotnik približa mestu zasede se da signal za smer prihoda in velikost nasprotnikove skupine. Signale je potrebno prenašati naprej s čim manj hrupa in premikanja. Ko se nasprotnik pojavi v območju koncentracije ognja, je cilj vsakega vojaka čakanje na signal za odpiranje ognja. Vojaki se morajo izogibati šelestenju vegetacije, ko opazujejo in spremljajo nasprotnika. Zasedo je potrebno sprožiti, ko je glavnina nasprotnikovih sil v območju koncentracije ognja in je razdalja zmanjšana na minimum. Vsi vojaki morajo razumeti povelja in postopke za odpiranja ognja.

Poveljnik mora biti postavljen tako, da ima dober pregled nad območjem koncentracije ognja. Signal se ne sme nikoli izdati z glasom "Ogenj", signalno raketo ali strelom brez cilja. Najmanjši postanek med signalom in učinkom lahko pomeni neuspeh (Baudek, 2007, 255).

Signal za sprožitev je lahko eden od naslednjih:

- Namerjen strel iz avtomatskega orožja, po možnosti puškomitraljez, ki ga nadzira poveljnik. To je najboljši način, ker pa lahko orožje včasih zataji, mora biti poveljnik pripravljen sprožiti strel tudi z lastnim orožjem.
- Namerjen strel iz poveljnikovega orožja ali nadzirano aktiviranje ene ali več min SRUD.

Poveljnik mora vedno določiti dodatne načine za sprožitev zasede za primer, da je nekaj narobe z osebo ali določenim načinom. Določiti je potrebno namestnika, prav tako pa mora biti vsem poznana tudi linija poveljevanja.

Ko je bila zaseda enkrat sprožena, je normalno delovanje nadaljevanje streljanja iz pripravljenih položajev dokler ni nasprotnik uničen. Boj je ponavadi kratek in oster. Ko je nasprotnikovo premikanje zaustavljeno, mora poveljnik izdati ukaz/signal za prekinitev ognja, katerega mora slišati in razumeti vsak vojak v zasedi.

Če situacija dopušča je naslednje delovanje priprava na naskok in preiskava ujetnikov in dokumentov. Preden se to zgodi, pa mora biti izveden odmor. Razlogi za ta odmor so:

- Ranjeni nasprotniki lahko ležijo v kritju izven vidnega dosega skupine, ki je v zasedi. Poskušali se bodo odplaziti na varno ali pa bodo poskušali ubiti preiskovalce. Med odmorom je ugodna priložnost, da nekdo iz zasede sliši premikanje ali stokanje in ima možnost ubiti nasprotnika s pomočjo merjenega ognja ali s pomočjo bombe.
- Obveščevalni podatki o nasprotnikovi reakciji so lahko napačni. Odmor bo omogočil skupini v zasedi, da posluša za morebitnim nasprotnikovim protinapadom. Prezgodnja preiskava lahko pomeni, da je bila skupina ujeta iz ravnotežja z nepričakovanim nasprotnikovim protinapadom.
- Pri območni zasedi se lahko pojavijo majhne nasprotnikove skupine, ki bodo poskušale pobegniti. Obstajati mora odmor za pridobitev možnosti "drugega strela".

- Nasprotnik zunaj zasede se bo mogoče poskušal premakniti v območje po določenem času, da reši njihove še preživle pripadnike. Odmor jih lahko zapelje v razmišljanje, da se je zaseda umaknila in da je dosežen "drugi strel".

Po odmoru izda poveljnik signal za naskok. Takrat se napadni element premakne preko tolčenega prostora, prestreli nasprotnika in za tem zavaruje mesto zasede s čelne strani. Nato sledi signal za pregled oseb, vozil, MTS-a, ranjenih...Preiskovalci morajo delovati natančno po poveljih poveljnika. Vsi vpleteni v preiskavo morajo dobro poznati svoje vloge. Če so pri preiskavi najdene sledi, ki vodijo iz zasede, je potrebno izvesti zasledovanje nasprotnika v kolikor to situacija dopušča. Poveljnik zasede mora za tem po radijski zvezi poročati v nadrejeno poveljstvo o uspehu zasede.

Na signal za umik, se skupine hitro premaknejo nazaj do ciljne zbirne točke. V kolikor je potrebno se na smeri umikanja do ciljne zbirne točke določijo tudi mesta, kjer postavimo manjše zasede z namenom, da uničimo nasprotnika, ki bi nas lahko zasledoval in preganjal.

Ponavadi je zaporedje umikanja takšen, da se najprej umakne napadni element zasede, nato podporni element, kot zadnje pa se umika zavarovanje. Sam način umikanja je odvisen tudi od reakcije nasprotnika. Nasprotnik bo na začetku zmeden in presenečen zaradi žrtev, hrupa in verjetne nezmožnosti lociranja ognja, ki deluje na njega. Pojavila se bo delna izguba nadzora, vendar pa lahko nasprotnik hitro vzpostavi nadzor in izvede protinapad na naše položaje bodisi z jurišem ali pa z preišljenim napadom (Baudek, 2007, 256).

V tem primeru ima poveljnik voda dve možnosti in sicer (Baudek, 2007, 259):

- Da se premakne ven, čim hitreje je to mogoče po tem, ko je bila zaseda sprožena in preden lahko nasprotnik izvede protinapad. Ta način omogoča manjšim skupinam za zasedo, da delujejo na večje nasprotnikove enote. Takoj po tem, ko je zaseda sprožena, mora biti zagotovljen obrambni ogenj artilerije in minometov, da deluje na nasprotnika, ki se nahaja izven območja delovanja; na ta način se izolira območje zasede. Skupine za prekinitve morajo delovati na vse nasprotnike, ki jih vidijo. S tem omogočimo umik napadne skupine na ciljno zbirno točko takoj, ko je to mogoče. Ko moštvo zapusti območje delovanja, se lahko artilerijski in minometni ogenj usmeri na mesto zasede z namenom, da se uničijo vse nasprotnikove sile, ki izvajajo postopke proti zasedi.
- Da nasprotniku povzroči še večje izgube z blokiranjem njegovega protinapada. Pogoji za to je, da je skupina za zasedo dobro vkopana, da je zaščitena pred nasprotnikovim ognjem, da omogoči postavitve min SRUD blizu položajev in omogoča delovanje obrambnega ognja artilerije in minometov bližje k blokiranimi položajem.

Če je nasprotnikova reakcija tako hitra, da se skupina za zasedo ne more rešiti in umakniti po načrtu, je bolje, da se bojuje s protinapadom iz trenutnih položajev kot pa da se premika nazaj med nasprotnikovim napadom. Izdati je potrebno povelja za delovanje na vse nasprotnikove dele, ki lahko prebijajo območje zasede.

Na CZT enota izvede hitro konsolidacijo in reorganizacijo; nato po načrtu nadaljuje s premikom. Čas na ciljni zbirni točki mora biti čim krajši. Enote je potrebno preveriti in jih zvrstiti tako, da so skupine za spremljanje žrtev in ujetnikov zavarovane in da se oddaljujejo čim hitreje je mogoče (Baudek, 2007, 260).

5 VODNA BOJNA SKUPINA

5.1 POJEM IN DEFINICIJA BOJNE SKUPINE

Države, ki so tako ali drugače vpletene v vojno, posebej v vojno proti terorizmu in različne humanitarne operacije, bodisi ohranjanja miru bodisi vsiljevanja miru, so pod lučjo vojske ZDA sprejele koncept bojnih skupin. Gre za prilagoditev ameriške brigadne bojne skupine Stryker (Stryker brigade combat team – SBCT), ki je bila odgovor za potrebe po hitro odzivnih enotah z delovanjem na žariščih po celem svetu.

Koncept bojnih skupin se je iz ZDA preko NATA prenesel tudi v EU, ki si prizadeva, da ga vzpostavi do leta 2010. Koncept je povzela tudi Slovenija in ga vidno realizira predvsem v enotah NRF.

Bojna skupina je namensko organiziran taktičen sestav glede na skupno poslanstvo (vodna, četna, bataljonska, brigadna) ali prevladujoči način in vrsto delovanja (zračna, kopenska, mornariška). Združevanje enot v bojne skupine je osnovni pristop organiziranja za bojno delovanje. Bistvo uveljavljanja tega načina organiziranja sil je učinkovita usklajenost vseh bojnih funkcij (Vojaška doktrina, 2006, 92).

Osnova za formiranje VBSK je vod, ki se okrepi z ustreznimi enotami. Poveljnik takšne bojne skupine je poveljnik voda. Lahko se mu dodajo častniki in podčastniki, ki mu pomagajo uporabiti določene dodane enote za izvedbo naloge. Vod je osnovna bojna enota, ki lahko izvaja manever v sklopu bojnega delovanja. Vod se lahko bojuje kot del motorizirane čete ali kot del bojne skupine združene z drugimi oklepnimi sredstvi. V vseh primerih lahko vod vzpostavi podporni del in premika druge elemente, z namenom zavzetja dominantnega položaja in uničenja nasprotnika. Bojna skupina se pred odhodom na izvedbo naloge organizira in usposobi za skupno bojevanje (Humar, 1996, 24).

Vodna bojna skupina je torej namensko in modularno oblikovana taktična enota, ki je formirana za izvedbo določene naloge oz. za doseg cilja. Deluje v okviru čete oziroma bataljona, ki VBSK nudita podporo in hkrati prispevata elemente s katerimi se le-ta oblikuje. Motoriziranemu vodu se običajno dodajo elementi moči oddelka iz različnih enot. Te enote so lahko: izvidniki, indirektna ognjena podpora, inženirci, JRKBO, protiolepniki, zračna obramba...

S strokovnega vidika je termin VBSK relativna novost, ne moremo pa trditi, da v celoti, kajti ima vse značilnosti okrepljenega voda. Tako VBSK kot okrepljenemu vodu so dodani elementi enote višjega nivoja, ki pa so podrejeni poveljstvu voda.

Republika Slovenija je s pristopom v EU in v zvezo NATO sprejela koncept vodnih bojnih skupin (VBSK). Koncept oblikovanja bojnih skupin je načrtovan tako, da bo Slovenska vojska do leta 2010 vzpostavila bojno skupino ranga bataljona. Osnova te bataljonske bojne skupine bi bil motoriziran bataljon. Znotraj bataljona bi bile motorizirane čete in motorizirani vodi, kot osnovne taktične enote. Motorizirani vodi naj bi bili opremljeni s štirimi lahкими kolesnimi oklepnimi vozili Patria 8x8 in oboroženi s sodobnimi oborožitvenimi sistemi. Trenutno je v Slovenski vojski vodna bojna skupina opremljena z LKOV VALUK 6X6 kar pomeni, da VBSK sestavlja 1 častnik, 4 podčastniki in 39 vojakov, ki so razdeljeni v tri elemente: poveljstvo voda, vozniki in poveljniki ter izkrcani del-trije pehotni in ognjeni oddelek (Cestnik, SV 2010 v.4.0).

6 BOJNA PODPORA VODNE BOJNE SKUPINE V ZASEDI

Osnovni namen oblikovanja VBSK je, da pomnožimo oziroma povečamo bojno moč in s tem tudi učinkovitost osnovne bojne enote, torej motoriziranega voda. Poveljniki vodov v ta namen koristijo različne vrste bojne podpore. Za učinkovito bojno podporo je ključnega pomena sposobnost vseh elementov bojne podpore, da razumejo situacijo in pravočasno podprejo delovanje na odločilni točki ter tam ustvarijo pričakovani učinek (Škerbinc, 2007, 331).

Pri zasedi lahko uporabimo naslednje enote za bojno podporo:

- obveščevalna zagotovitev (izvidniki),
- indirektna ognjena podpora,
- inženirska podpora,
- jedrska, radiološka, kemična in biološka podpora (JRKBO),
- zračna podpora (obramba) in
- protioklepna podpora.

6.1 OBVEŠČEVALNA ZAGOTOVITEV

Obveščevalna zagotovitev zagotavlja pravočasne in točne obveščevalne informacije o nasprotniku in okolju. Namen obveščevalne zagotovitve je odgovoriti na poveljnikove zahteve po ključnih informacijah ter s tem omogočiti pravočasno in učinkovito odločanje. Obveščevalna zagotovitev zajema tudi pridobivanje podatkov o ciljih, ki omogočajo odkrivanje in učinkovito delovanje na cilj ter oceno učinka delovanja. Gre torej za neprekinjeno, ponavljajočo se dejavnost, ki je osredotočena na zbiranje in analizo pomembnih informacij. Na ta način se ustvarijo obveščevalne informacije, ki podprejo poveljnikovo predstavo in mu omogočijo sprejemanje odločitev (Škerbinc, 2007, 331).

Pri postavitvi zasede velikosti voda zagotavlja obveščevalno dejavnost izvidniški oddelek, ki ima v sklopu tega nalogo, da z vizualnimi ali drugimi metodami pridobi informacije o aktivnostih in silah nasprotnika ter podatke o zemljišču, vremenu in ovirah. Izvidovanje se na tem nivoju izvaja v nasprotnikovem zaledju in sicer na območju delovanja ter na smeri premika naše enote. Pomembno je, da izvidniške patrulje delujejo neopazno in se z nasprotnikom spopadejo le v primeru, če so odkrite in napadene. Torej izvidniški organi izvajajo tako imenovano prikrito izvidovanje.

Izvidovanje in nadzor aktivnosti na točkah odločitve, opazovanje nasprotnikovih sil ter izvidovanje možnosti za izkoriščanje nasprotnikovih slabosti, omogočajo poveljniku razumevanje situacije, sprejemanje ustreznih odločitev in izkoriščanje uspeha.

Izvidniška patrulja lahko zbira informacije o velikosti, moči in razporeditvi nasprotnikovih enot, aktivnosti nasprotnika, lokaciji nasprotnikovih enot, identifikaciji nasprotnikovih enot, sredstvih, opremi in oborožitvi nasprotnika in o zemljišču ter vremenu (OKOKS).

V sklopu tega lahko izvidniški organi izvajajo izvidovanje poti, območja ali področja. Izvidovanje poti zajema pridobivanje podrobnih informacij o natančno določeni poti

(informacije o cestišču in mostovih, ovirah, JRKB-kontaminaciji, bližini nasprotnika) in o zemljišču ob poti, s katerega bi nasprotnik lahko vplival na premik po poti. Lahko je orientirano na določeno pot ali pa bolj splošno na smer premika.

Izvidovanje območja je usmerjeno delovanje za pridobitev informacij o nasprotniku, vseh poteh, zemljišču in ovirah v območju, ki je določeno z jasnimi mejami. Ta oblika izvidovanja se običajno uporabi, kadar je situacija nejasna ali pa enota potrebuje informacije o prehodnosti. Ključne naloge pri izvidovanju območja so:

- poiskati in poročati o nasprotniku v območju,
- izvidovati določeno zemljišče v območju in
- poročati o vseh informacijah.

Poleg tega so lahko del izvidovanja območja tudi naslednje naloge:

- izvidovanje in klasifikacija vseh mostov;
- iskanje možnih mest za prehod čez vodne ovire v bližini mostov;
- izvidovanje in klasifikacija vseh nadvozov, podvozov in nevarnih mest na poti;
- iskanje in odstranjevanje min ter drugih ovir v skladu z zmogljivostmi;
- iskanje obhodov okoli naseljenih območij, ovir ali kontaminiranih območij.

Velikost območja, ki ga lahko izviduje izvidniški oddelek, je odvisna od nalog pri izvidovanju območja, moči sovražnika ter zahtevnosti zemljišča.

Izvidovanje področja je usmerjeno delovanje, ki ga izvajamo z namenom, da si pridobimo informacije o sovražniku in zemljišču na določenem prostoru. Področje ni določeno z mejami, ampak gre za lokacijo, ki je ključna za delovanje manevrske enote. Je lahko večji prostor, neka značilnost na zemljišču ali posamezna točka. Ključne naloge pri izvidovanju področja so enake, kot so pri izvidovanju območja.

6.2 INDIREKTNA OGNJENA PODPORA

Indirektna ognjena podpora z ognjem in učinki posrednega ognjenega delovanja na cilje podpira manever ostalih enot. V sklopu tega si pridobi informacije o ciljnih in jim sledi, zagotavlja pravočasno in točno delovanje po ciljnih ter usklajuje učinke ognjenega delovanja. Za uspešno ognjeno podporo je pomemben učinek, ki se doseže, in ne sredstvo, s katerim se doseže.

Ognjena podpora podpira manever in opazovanje lastnih sil z ustvarjanjem naslednjih učinkov (Škerbinc, 2007, 341):

- onemogoči, izolira, nevtralizira ali uniči sovražnika;
- preusmeri, zadrži, omeji ali razbije sovražnikov manever;
- zaslepi sovražnika in
- ščiti lastne sile.

Pri zasedi se indirektna ognjena podpora izvaja z minometi in artilerijo. Minometni ogenj je posebno primeren za delovanje v naseljenem in na razgibanem območju. Pri uporabi minometnega ognja moramo imeti na umu, da ima krajši domet in da ni tako natančen kot artilerijski ogenj. Minometna podpora je predvsem primerna za kratkotrajno in odzivno ognjeno delovanje, katerega namen je omogočiti manever in ščititi lastne sile ter ovirati manever in opazovanje sovražniku, ni pa toliko primerna za uničevanje sovražnikovih sredstev in objektov.

Minometi zagotavljajo kratkotrajen in zelo odziven ogenj, ki v dometu njihovega delovanja:

- podpre bližinski boj pehote in s tem ustvarja možnost za manever;
- veže, onemogoči ali izolira nasprotnika;
- blokira, omeji ali razbije nasprotnikov manever;
- nevtralizira nasprotnikove sile;
- prisili sovražnikova oklepna vozila, da zaprejo vse odprtine, ter loči pehoto od oklepnih vozil.

Minometi lahko izvajajo tudi osvetljevanje določenega območja ali ustvarijo dimno zaveso ter s tem podprejo manever in opazovanje lastnih sil ali ovirajo manever in opazovanje ter delovanje nasprotnika.

Pri načrtovanju zadimljenja območja je potrebno upoštevati namen zadimljenja in kako podpira uresničitev poslanstva, velikost območja in trajanje zadimljenja, stopnjo vidljivosti in značilnosti zemljišča ter potrebne vremenske razmere za doseganje načrtovanega učinka.

Pri načrtovanju osvetljevanja pa je potrebno upoštevati namen osvetljevanja in kako podpira uresničitev poslanstva, velikost območja in trajanje osvetljevanja, vpliv osvetljevanja na manever, položaj sosednjih enot in varnost lastnih sil, vpliv osvetljevanja na nočne opazovalne naprave, značilnost zemljišča in vremenske razmere v območju osvetljevanja.

Pri načrtovanju in uporabi artilerijskega ognja moramo upoštevati, da ima le ta daljši domet in da je običajno natančnejši od minometnega. Artilerijska podpora je primerna za doseganje vseh učinkov ognjene podpore, tudi za uničevanje sovražnikovih sredstev in objektov. Izvaja vse naloge, ki jih opravlja tudi minometna podpora (Škerbinc, 2007, 344).

6.2.1 Postopek izbire cilja in delovanja nanj

Postopek izbire cilja in delovanja nanj je orodje za učinkovito upravljanje virov ognjene podpore, s tem da zbere cilje, določi najprimernejši način delovanja na cilj in ugotovi uspešnost napada nanj. Ta postopek je v celoti vključen v vse korake postopka načrtovanja delovanja in izvedbe delovanja.

Postopek poteka v naslednjem cikličnem zaporedju (Škerbinc, 2007, 344):

- določitev območja cilja;
- določitev vrste cilja, predvsem najdonosnejših ciljev;
- določitev potrebne natančnosti podatkov o lokaciji cilja za uspešno delovanje ognjenih sistemov;
- vnos podatkov o cilju (lokacija, vrsta cilja, čas);
- organiziranje sil za pridobivanje podatkov o ciljnih in za delovanje nanje;

- organiziranje zbiranja informacij o uspešnosti napada na cilj;
- začetek izvajanja aktivnosti zbiranja podatkov o ciljih;
- napad na cilj in
- ocena učinka napada na cilj.

Načrtovanje ognjene podpore poteka sočasno z izdelavo koncepta manevra. Poveljnik izda usmeritve za načrtovanje ognjene podpore v obliki zelenih učinkov in namena, ki ga mora ta doseči. Za vsako ognjeno nalogo se mora opredeliti učinek, namen, način izvedbe in ocena učinka na cilju.

6.2.2 Izvajanje minometne in artilerijske podpore

Ognjena podpora se izvaja z uresničevanjem posameznih predhodno načrtovanih in nenačrtovanih ognjenih nalog, ki jih med potekom delovanja dodatno zahtevajo poveljniki manevrskih enot zaradi spremembe situacije, izkoriščanja priložnosti ali zaščite lastnih sil.

6.2.2.1 Postopek uresničevanja načrtovanih ognjenih nalog

Izvajanje posameznih načrtovanih ognjenih nalog sprožijo poveljniki manevrskih ali izvidniških enot v svojem območju delovanja v skladu z merili, določenimi z načrtom ognjene podpore, in glede na dejanski potek delovanja. Ko poveljnik manevrske enote v svojem območju prepozna načrtovani cilj zahteva ognjeno podporo. Po omrežju ognjene podpore prednji opazovalec (FO) posreduje zahtevo za uresničitev zahtevane ognjene naloge na ognjeni položaj enote, ki bo nalogo izvedla. Prednji opazovalec po usmeritvah poveljnika manevrske enote nato ognjenemu položaju posreduje poziv za ogenj, v katerem določi način izvedbe ognjene naloge. Ob začetku delovanja in med delovanjem na cilj ima prednji opazovalec nalogo, da popravlja ogenj, če je to potrebno in če mu situacija to dopušča. Izvajanje ognjene naloge se zaključi, ko je dosežen zeleni učinek na cilju ali pa, ko se porabi odobrena količina streliva za določeno nalogo (Škerbinc, 2007, 350).

6.2.2.2 Postopek izvajanja nenačrtovanih ognjenih nalog

Med potekom delovanja lahko zaradi nepredvidenega delovanja nasprotnika ali nepričakovane priložnosti poveljnik manevrske enote oceni, da potrebuje dodatno ognjeno podporo, ki ni bila predhodno načrtovana. V takem primeru zahteva dodatno ognjeno podporo. Poveljnik manevrske enote preko prednjega opazovalca posreduje enoti za ognjeno podporo vse potrebne informacije za izvedbo naloge in ko so ti pripravljeni, delujejo na dogovorjeno lokacijo z ustreznim ognjem (Škerbinc, 2007, 351).

6.3 INŽENIRSKA PODPORA

Namen inženirske podpore je, da olajša manever in premike lastnih sil, da ovira svobodo manevra nasprotnika ter, da povečuje zaščito lastnih sil pred delovanjem sovražnikovega ognja in vplivi okolja.

6.3.1 Vrste in naloge inženirske podpore

Vrste inženirske podpore pri podpori delovanja pehotnega voda v zasedi so (Škerbinc, 2007, 359):

- podpora premika, ki ohranja svobodo manevra lastnih sil;
- oviranje, ki zmanjšuje svobodo manevra nasprotniku;
- podpora preživetja, ki ščiti lastne sile pred učinki delovanja nasprotnikovega ognja in vplivi okolja ter
- splošna inženirska podpora.

Podpora premika zajema:

- izdelavo oziroma postavitev prehodov čez vodne in suhe ovire za pehoto in vozila ter prevoz ljudstva preko vodnih ovir;
- proti minsko delovanje z odkrivanjem, izvidovanjem, označevanjem, določanje obvozov in izdelavo prehodov;
- delovanje proti oviram z izdelavo prehodov, obvozov ali z odstranjevanjem ovir.

Učinek podpore premika zagotavlja prehodnost za lastne sile na izbrani smeri. Inženirske enote lahko izvajajo inženirske naloge samostojno ali pa se po delih dodelijo posameznim manevrskim elementom.

Inženirske enote moči oddelka do voda se lahko dodajo:

- prednjemu varovanju med izvajanjem premikov,
- silam za izdelavo prehoda pri prehodu skozi ovire in
- silam za vzpostavitev mostišča.

Namen, ki ga inženirske enote dosegajo pri podpori premika je, da z izdelavo prehoda v ovirah omogočijo napredovanje lastnim silam in da s podporo pri prečkanju vodnih ovir ali usekov omogočijo nadaljevanje delovanja onstran ovire.

Za načrtovanje podpore premika so ključne pravočasne in točne obveščevalne informacije o vrsti, lokaciji, obsegu in položaju ovir glede na sovražnika, stanju poti in o ovirah na poti.

Oviranje zajema izdelavo minskih in drugih ovir (žične ovire, rušenje...) s katerimi kanaliziramo nasprotnika in mu omejimo manevrsko sposobnost. Namen oviranja je razbiti, vezati, preusmeriti ali blokirati sovražnika. Nasprotnik je zaradi oviranja daljši čas izpostavljen opazovanju in ognjenemu delovanju naših sil, kar mu povzroča še dodatne izgube.

Inženirske enote moči oddelka se lahko dodajo manevrskim enotam z namenom, da postavljajo sisteme oviranja ali pa izvajajo rušenje posameznih objektov s katerimi izvajamo oviranje oziroma blokiranje nasprotnika.

Pri tem inženirske enote uporabljajo naslednje vrste ovir:

- minske ovire, ki so lahko protioklepne ali protipehotne;
- fortifikacijske ovire, ki so lahko pehotne ali protioklepne;
- rušenje objektov in okrepljene naravne in umetne ovire.

Pri postavljanju zasede imajo zelo pomembno vlogo tudi zaščitne ovire, ki ščitijo lastne sile pred presenečenjem in pred vpadom nasprotnika na položaje ter s tem povečujejo možnost preživetja. Namen zaščitnih ovir ni doseganje nekega učinka na nasprotnika, ampak zaščita lastnih sil in položajev v bližinskem delovanju. Te ovire postavijo enote v neposredni bližini lastnih položajev.

Večina nalog podpore oviranja se izvede v fazi priprav za delovanje. Poveljniki manevrskih enot, ki so odgovorni za posamezne skupine ovir, organizirajo postavljanje ovir z lastnimi silami in dodeljenimi inženirskimi enotami v skladu z zmogljivostmi in s prioriteto glede posameznih inženirskih nalog.

Podpora preživetja vključuje pomoč pri maskiranju, prikrievanju in zavajanju, pri utrjevanju položajev ter svetovanje pri izbiri ustreznih mest za zaščito. Inženirska podpora preživetju poveča zaščito moštva in sredstev pred delovanjem nasprotnika in vplivi okolja ter na ta način poveča možnost preživetja. S tem ohranja bojno moč lastnih sil ter povečuje njihovo vzdržljivost. Inženirske enote se za izvajanje nalog pri podpori preživetja dodajo enotam, ki jih podpirajo. Pri zasedi inženirske enote sodelujejo predvsem pri maskiranju, prekrivanju in zavajanju in nudijo pomoč pri izbiri objektov za delovanje in zaščito.

Prikrivanje ščiti enoto pred opazovanjem tako, da izkorišča že obstoječe značilnosti zemljišča za zaščito pred opazovanjem. Onemogoči tudi prepoznavanje lastnih sil z zemlje in iz zraka. Za uspešno prikrievanje morajo enote: izbrati primeren položaj, ki otežuje prepoznavanje s strani sovražnika in omogoča delovanje lastnih sil; vzdrževati maskirno disciplino tako na ravni enote kot posameznih vojakov in dopolniti prekrivanje z dodajanjem naravnih materialov, da se tako zlijejo z okoljem.

Prikrivanje v zasedi se lahko doseže na dva načina:

- skrievanje v celoti prepreči opazovanje z uporabo obstoječega fizičnega zaslona;
- zlivanje z okoljem ustvari vtis, da je objekt del naravnega okolja.

Enota se dodatno maskira z naravnimi in umetnimi materiali, kadar prikrievanje ni popolno ali ni možno. Poveljnik inženirske enote svetuje poveljniku enot pri prikrievanju in maskiranju položajev ter sredstev. Inženirske enote pomagajo pri maskiranju pomembnejših elementov razporeda. Podpora preživetja se v celoti izvede v fazi priprav za delovanje. Poveljnik določi prioritete za izvajanje utrjevanja in drugih nalog podpore preživetja.

V splošno inženirsko podporo spada svetovanje poveljnikom, izdelava načrtov inženirske podpore ter njihovo integracijo v načrt delovanja.

6.3.2 Sile za inženirsko podporo

Sile za inženirsko podporo se organizirajo glede na bistvene inženirske naloge, ki jih bodo imele pri podpori delovanja. Pri postavitvi zasede se najbolj pogosto angažirajo pionirske enote, ki izdelujejo minske ovire in prehode v minskih in žičnih ovirah, okrepijo fortifikacijske ovire in izvajajo rušenja in uničevanja MTS-s. Za izvajanje bistvenih nalog inženirske podpore potrebuje vod dodeljene inženirske enote; poveljnik dodeljene inženirske enote sodeluje pri načrtovanju in usklajevanju inženirske podpore delovanja. Inženirska podpora mora namreč podpirati koncept manevra in biti usklajena z načrtom ognjene podpore.

S tem se doseže optimalna izraba razpoložljivih inženirskih zmogljivosti za doseganje zelenih učinkov, hkrati pa se preprečijo tudi neželeni učinki na manevr lastnih sil (Škerbinc, 2007, 360).

6.3.3 Načrtovanje inženirske podpore

Načrtovanje inženirske podpore se začne v koraku analize naloge. Podlaga za načrtovanje inženirske podpore je načrt in shema inženirske podpore, analiza nasprotnika in učinkov zemljišča na delovanje ter koncept manevra enote. Pri načrtovanju je potrebno upoštevati tudi zmogljivosti razpoložljivih sil in sredstev za izvedbo inženirskih nalog ter možnost dostave potrebnih materialnih sredstev na lokacije, kjer bodo ta sredstva uporabljena.

Za doseganje ključnih učinkov inženirske podpore mora poveljnik izdati usmeritve za načrtovanje inženirske podpore v obliki zelenih učinkov in namena, ki ga mora doseči. Na osnovi tega se določijo bistvene inženirske naloge, ki jih mora izvesti inženirska podpora. Za vsako nalogo se mora opredeliti učinek, namen, način izvedbe in ocena doseganja učinka (Škerbinc, 2007, 360).

6.4 JEDRSKA, RADIOLOŠKA, KEMIČNA IN BIOLOŠKA PODPORA (JRKBO)

Manevrske enote izvajajo delovanje tudi ob prisotnosti JRKB grožnje in v JRKB kontaminiranem okolju. Do JRKB kontaminacije v območju delovanja lahko pride zaradi delovanja sovražnika ali pa zaradi nenamernega izpusta toksičnih snovi. Namen JRKB obrambe je povečati možnost preživetja lastnih sil ter omogočiti nadaljevanje delovanja s čim manjšimi spremembami. Med JRKB-orožja spadajo kemični strupi, biološki agensi in jedrsko orožje. Kemični strupi povzročajo žrtve, zmanjšajo učinkovitost, upočasnijo manever, omejijo uporabnost zemljišča in razbijejo delovanje naših sil. Pokrivajo lahko obsežna območja in se uporabijo v obliki tekočine, plina ali aerosola z artilerijskimi in minometnimi izstrelki, raketami, letalskimi bombami, s kasetnimi bombami, z razprševanjem, minami ali s prikritimi sredstvi. Med biološke agense uvrščamo strupene snovi, ki jih proizvajajo živi organizmi in mikroorganizmi, ki povzročajo nalezljive bolezni. Jedrsko orožje je mnogo bolj uničujoče kot konvencionalno, saj deluje z udarnim valom, s termalnim in radiološkim sevanjem in elektromagnetnim impulzom. Zaščita pred učinki jedrskega orožja se doseže s kritjem pred neposrednimi učinki v pokritih zaklonilnikih in jarkih. Delovanje v radiološkem okolju je dodatno zapleteno zaradi potrebe po nenehnem nadzoru izpostavljenosti možta radioaktivnemu sevanju. Določiti je potrebno maksimalno dovoljeno dozo sevanja, pri kateri izpostavljene enote še lahko normalno delujejo. Zaradi teh dejstev so aktivnosti in naloge, ki jih opravljajo JRKBO izvidniki zelo pomembne za uspešno delovanje celotne VBSK.

Na osnovi tega ima JRKB enota, ki je dodana manevrski enoti naslednje naloge (Škerbinc, 2007, 381):

- alarmira enoto, opozarja in poroča o JRKB nevarnosti;
- odkriva prisotnost kemične in radiološke kontaminacije s kemičnim in radiološkim detektorjem;
- nadzira stopnjo kemične in radiološke kontaminacije v okolju;
- nadzira prejeta dozo radiološkega sevanja na pripadnika ali na enoto;
- označi manjša kontaminirana območja za svojo zaščito in delovanje;

- izvede takojšnjo in operativno dekontaminacijo moštva in sredstev.

Ukrepi, ki jih izvajajo dodane JRKBO enote v zasedi so (Škerbinc, 2007, 381):

- izogibanje kontaminaciji,
- JRKB zaščita in
- dekontaminacija.

Izogibanje JRKB napadom in grožnjam je ključno za uspešno JRKB-obrambo. Vsebuje tako pasivne kot aktivne ukrepe. Aktivni ukrepi vključujejo odkrivanje, alarmiranje, opozarjanje in poročanje, označevanje kontaminiranih območij in nadzor kontaminacije. Aktivne ukrepe izvajamo z JRKB izvidovanjem, ki zagotavlja poveljniku svobodo manevra in zmanjšuje poškodbe pri vojaki, ki delujejo v razmerah JRKB- kontaminacije.

Pri vodni zasedi se manevrski enoti lahko dodajo JRKBO izvidniki, ki imajo v sklopu tega nalogo, da izvidujejo smer, cono ali območje pri čemer opravljajo naslednje aktivnosti: odkrivanje, identifikacija, poročanje, označevanje, jemanje vzorcev, zbiranje podatkov o zemljišču in vremenu, zbiranje podatkov o nasprotniku, zbiranje drugih podatkov (o prebivalstvu ipd.), ostale bojne in nebojne naloge (predstavitev 18.BJRKBO, 2008, 9-11).

Ključne naloge JRKB izvidnikov pri izvidovanju cone so:

- izvidovanje celotnega terena z namenom odkrivanja kontaminacije;
- določiti vsa območja, ki so bila predhodno izpostavljena JRKB napadom in ugotoviti, če na teh območjih še vedno obstaja JRKB nevarnost;
- določiti vse možne kontaminacije znotraj cone;
- preveriti vse vodne vire in ugotoviti ali so kontaminirani;
- locirati vse komercialne kemične, farmacevtske, medicinske in nuklearne kapacitete;
- sporočiti vse pridobljene informacije;
- označiti kontaminirane predele in
- določiti poti, ki zaobidejo kontaminacijo (obhodi).

Ključne naloge JRKB izvidnikov pri izvidovanju območja so:

- naloge izvidovanje celotnega terena znotraj specifičnega območja;
- določiti in označiti vse JRKB nevarnosti znotraj izvidovanega območja;
- določiti obhodne poti okoli identificiranih območij kontaminacije in
- sporočiti vse pridobljene informacije.

Ena izmed pomembnih nalog JRKB podpore v zasedi je tudi dekontaminacija moštva in MTS-a. Kontaminacija nekega območja namreč prisili enote, da uporabljajo zaščitna sredstva, kar zelo zmanjša učinkovitost pri izvajanju individualnih in skupinskih nalog. Dekontaminacija moštva in MTS-a povrne bojno moč in zmanjšuje žrtve, ki bi nastale zaradi daljše izpostavljenosti. S tem se zagotavlja vzdržljivost sil in omogoča nadaljevanje delovanja. Dekontaminacija se izvaja na treh stopnjah, in sicer je lahko takojšnja, operativna in popolna. Enote, ki so na bojni nalogi izvajajo takojšnjo in včasih tudi operativno dekontaminacijo, popolna dekontaminacija pa se izvaja v večjem obsegu in sicer v našem zaledju. Takojšnja dekontaminacija sodi med osnovne veščine za preživetje vojaka na bojišču.

Izvajajo jo posamezniki takoj po kontaminaciji. Vključuje osebno dekontaminacijo z osebnim priborom (POD) in dekontaminacijo osebne oborožitve. Operativna dekontaminacija je omejena na dele opreme, ki so pomembni za delovanje, v vrstnem redu, ki zmanjšuje možnost kontakta in prenosa nevarnosti ter zagotavlja delovanje.

6.5 ZRAČNA OBRAMBA

Zračna obramba je zbir ukrepov, postopkov in dejavnosti za preprečevanje in zmanjševanje učinka bojnega delovanja nasprotnika iz zračnega prostora. Osnovno grožnjo iz zraka predstavljajo helikopterji, letala in brezpilotna letala, ki opazujejo razpored in aktivnosti naših enot ter napadajo sile in sredstva naših enot ter posamezne pomembne lokacije v območju našega delovanja. Zračna obramba ščiti lastne sile pred napadom in opazovanjem nasprotnika iz zraka in s tem podpira svobodo manevra in povečuje sposobnost preživetja lastnih sil.

Pomemben dejavnik zračne obrambe je zgodnje alarmiranje. Tudi če so sredstva in sile zračne obrambe v bližini, je odločilno, da se vojaki kar se da hitro pripravijo na zračni napad. Zato je pomembno, da vse enote poročajo o opaženih sovražnih zračnih plovilih v TOC, ta pa alarm posreduje nadrejenemu poveljniku in vsem ostalim enotam na območju delovanja, da se lahko pravočasno pripravijo na zračni napad. Alarm se posreduje tudi, ko enote preletavajo lastna zračna plovila, da enote nebi odpirale ognja po njih.

Zračna obramba zajema vse obrambne ukrepe za uničenje sovražnikovih zračnih plovil ali raket v zraku ali za zmanjšanje posledic takšnega napada. Manevske enote uporabljajo pasivne in aktivne ukrepe zračne obrambe. Prevladujočo vrsto zračne obrambe določi poveljnik glede na vrsto dodeljene enote zračne obrambe. Ko je neposredno napaden iz zraka, vedno uporablja kombinacijo pasivne in aktivne zračne obrambe (Škerbinc, 2007, 390-391).

6.5.1 Pasivna zračna obramba

Pasivna zračna obramba se izvaja z izogibanjem napadu in zmanjševanju škode zračnega napada. Izogibanje zračnemu napadu zajema aktivnosti, s katerimi se sovražniku onemogoča, da bi opazil naše sile. Ukrepi za zmanjšanje škode predstavljajo poskus zmanjšanja škode po tem, ko sovražnik odkrije naše sile. Ti ukrepi se izvajajo, kadar so enote razmeščene na statičnih položajih ali pa se premikajo. Kadar sovražnikovo letalstvo opazi enoto na prostem, se morajo takoj vsi umakniti na prikrita in zaščitena položaja ter tako zmanjšati možnost učinkovitega zračnega napada.

Ti ukrepi so enaki kot ob artilerijskem napadu, in obsegajo (Škerbinc, 2007, 392):

- Razpršen razpored enot, vozil in opreme, ki prisili napadalca, da se osredotoči na posamezen manjši cilj, ki pa ni rentabilen in ga je težko zadeti. Razpršen razpored se doseže s pravilnimi razporedi med premikom in z vzdrževanjem ustrezne razdalje med vozili in vojaki, s čimer se zmanjšuje učinkovitost sovražnega ognja.
- Uporabo kritja, ki ščiti lastne sile pred opazovanjem; enote med premikom in postankom uporabljajo kritje, ki ga nudi zemljišče.

6.5.2 Aktivna zračna podpora

Čeprav so pasivni ukrepi zračne obrambe osnovna vrsta obrambe pred napadi iz zraka, morajo biti enote pripravljene, da ob neposrednem zračnem napadu z orožjem delujejo po ciljnih v zraku. Aktivna zračna obramba je ognjeno delovanje po sovražnih ciljnih v zračnem prostoru. Nosilec zračne obrambe so dodeljene enote zračne obrambe. Velikost same zračne obrambe je odvisna od predvidenega števila nasprotnikovih helikopterjev in letal, od organiziranosti sil v VBSK ter od tega ali se enota zračne obrambe premika z vozili ali brez njih. V kolikor poveljnik manevrske enote direktno poveljuje zračni obrambi, se takšni VBSK doda enota moči skupine v kateri se nahajata dva strelca, ki razpolagata s štirimi raketami kratkega dosega (9K38 IGLA) in dva pomočnika.

Če se enota zračne obrambe premika z vozili in če se poveljnik manevrske enote odloči, da bo za delovanje enote zračne obrambe odgovoren specialist zračne obrambe se bo v VBSK vključil celotni oddelek, in sicer v sledeči sestavi: poveljnik oddelka, voznik/vezist, dva strelca in dva pomočnika. Oddelek zračne obrambe deluje na cilje le po povelju poveljnika manevrske enote, za samo izvedbo naloge pa je odgovoren poveljnik zračne obrambe. Enota zračne obrambe lahko pri svojih manevrih uporablja tudi vozila, in sicer v primeru kadar obstaja verjetnost večjega števila nasprotnikovih letal in helikopterjev, kar posledično pomeni tudi več sredstev za zračno obrambo, ki pa se zato prevažajo v vozilu. V tem primeru oddelek razpolaga z osmimi prenosnimi raketami kratkega dosega (9K38 IGLA).

Manevrske enote praviloma same ne izvajajo aktivne zračne obrambe, razen kadar so neposredno napadene ali tako ukaže poveljnik enote. Odločitev poveljnika manevrske enote o boju z letali izhaja iz trenutne situacije in zmožljivosti razpoložljive oborožitve. V tem primeru delujejo po ciljnih v zraku z močnim osredotočenim ognjem iz mitraljezov in druge primerne oborožitve.

Postopek ob zračnem napadu ali opažanju sovražnih letal je sledeč (Škerbinc, 2007, 396):

- alarmiranje enote;
- enota se razprši in poišče kritje, če pa tega ni v neposredni bližini, pospeši gibanje in čim prej zasede kritje;
- če smo v vozilih se izkrcani del izkrca in poišče kritje;
- enota za zračno obrambo po povelju poveljnika manevrske enote deluje po ciljnih v zraku; pri tem lahko tudi sodeluje oborožitev manevrske enote v kolikor se je tako odločil poveljnik;
- enota poroča o napadu.

Poudariti je potrebno, da je hitro alarmiranje in poročanje ključno za učinkovito zračno obrambo. Alarm za zračno nevarnost se lahko sprejme iz centra za kontrolo zračne obrambe ali nadrejene enote ter od podrejenih ali sosednjih enot in se posreduje po omrežju poveljevanja in kontrole. Alarmiranje pred napadom iz zraka ima prioriteto pri prometu v radijskem omrežju.

6.6 PROTIOKLEPNA PODPORA

Protioklepni boj v zasedi pomeni delovanje, postopke in ukrepe sil pri uničevanju sovražnikovih oklepno-mehaniziranih sil, zadrževanju njihovega delovanja ter slabitvi napada. Pri organiziranju in izvajanju protioklepnega boja si moramo prizadevati, da bi bile predvsem oklepne sile izolirane od drugih sil in da bi jih tako lažje uničili.

Protioklepni boj je bistvena vsebina vseh bojnih delovanj na kopnem, posebej na ravninskem in manevrskem zemljišču, ker so oklepno mehanizirane enote osnovna udarna in manevrska moč sodobnih armad na kopnem. Glede na način izvajanja je lahko protioklepni boj neposreden in posreden (Marinčič, 1995, 59).

Neposredni protioklepni boj se izvaja na (Belovič, 2007, 25):

- majhnih razdaljah do 1000 m,
- na srednjih razdaljah od 1000 do 2000 m in
- na velikih razdaljah nad 2000 m.

Protioklepni boj na majhnih razdaljah se izvaja na področju učinkovitega ognja pehotnega protioklepnega orožja, na razdaljah do 1000 m; temelji na skupinskem ognju in raznovrstnih minskih ovirah. Za uspešno vodenje boja na teh razdaljah je pomembno: natančno poznavanje značilnosti oklepnih vozil nasprotnika in bojnih postopkov, ki jih uporablja; poznavanje načel vodenja protioklepnega boja in poznavanje izurjenosti in morale svojih vojakov.

Za protioklepni boj na majhnih razdaljah se uporabljajo številna sredstva, ki jih delimo na formacijska in priročna. Formacijska ali namenska so narejena predvsem za protioklepni boj, to so ročne protioklepne bombe, protitankovske mine, tromblonske kumulativne mine, lahki raketometi (OSA, ZOLJA, RGW-90) in netrajni topovi.

Priročna sredstva so steklenice ali druge posode, napolnjene z mešanico bencina (1/3) in nafte (2/3), razna platna, odeje, dimne bombe, sveženj ročnih bomb ipd.

Protioklepni boj na srednjih razdaljah pomeni delovanje od 1000 do 2000 metrov daleč. V njem sodelujejo artilerijsko protioklepno orožje, protioklepne vodljive rakete in druga bojna sredstva. Kljub vedno bolj razvitemu protioklepnemu orožju pa je potrebno vedeti, da so za tanke še vedno največja nevarnost drugi tanki.

Protioklepni boj na velikih razdaljah pomeni delovanje več kot 2000 metrov daleč. V njem sodelujejo artilerija za podporo, letalstvo in oboroženi helikopterji.

Protioklepni boj je najučinkovitejši, če ga izvajamo na vseh razdaljah hkrati in je tesno povezan s protipehotnim bojem, ki ima nalogo, da loči pehoto od vozil in zavaruje položaje svojih enot, ki sodelujejo pri protioklepnem boju.

Naloge enote, ki izvaja protioklepni boj v zasedi so:

- protioklepna zaščita enote in protioklepno izvidovanje;
- mobilno ali totalno uničenje oklepnih vozil in ognjenih sredstev;
- zavarovanje in zaščita kril in bokov ter sodelovanje v boju;
- odmikanje sovražnikove pehote od oklepnih borbenih sredstev in nanašanje čim večjih izgub nasprotniku.

Pri načrtovanju protioklepnega boja v zasedi je potrebno upoštevati, da morajo biti protioklepni položaji koncentrirani na verjetnih smereh pristopa, čeprav ne smemo zanemariti nobenega območja. V zasedi postavljamo protioklepna orožja na krila in na sredino zasede. Bistvenega pomena je tudi zgodnje odkrivanje sovražnih enot, kar nam omogoča pravočasno in učinkovito uporabo protioklepnih orožij. Pomembno je, da se vloži ves potreben trud za uničenje nasprotnikovega oklepa kjerkoli in kadarkoli na bojišču, kar nasprotniku onemogoča počivanje, povzroči občutek negotovosti in najbolj pomembno, zmanjša njegovo moč z ustvarjanjem potrebe po zaščiti njegovega oklepa.

Faktorji, ki jih je treba upoštevati pri protioklepem boju v zasedi so (Baudek, 2007, 265):

- Ustreznost zemljišča in vreme
Zaprto zemljišče zmanjša mobilnost tanka in omeji učinkovitost glavnega topa tanka. Poleg ustreznega zemljišča je zelo pomemben faktor tudi vreme, saj so slabe vremenske razmere prednost za tiste, ki postavljajo zasedo medtem, ko nasprotniku otežijo opazovanje in manever na območju zasede.
- Slabosti tankov
Pomembno je, da v protioklepni zasedi dobro izkoristimo naslednje slabosti tankov: omejena vidljivost, ko so zaprti, omejeno povešanje glavnega topa, lahko oklepljena območja trupa tanka (strani, zadek in vrh tanka so na splošno znatno manj zaščiteni kot čelo).
- Razpoložljiva orožja in mine
Načrt zasede mora vsebovati tudi uporabo različnih vrst orožja in min, ki bodo uporabljena ter značilnosti in zahteve pri postavitvi vsakega. Posebno pozornost je potrebno posvetiti:
  - Ročnemu protioklepemu orožju (RPO): upoštevati je potrebno območje toplotnega udara za orožjem, cono delovanja, razdaljo armiranja izstrelka...
  - Ročnim bombam rdečega fosforja (svetilnim), ki so najbolj učinkovite za ustvarjanje zmede, onemogočanje nasprotnikovih naprav za nočno opazovanje in povzročanje opeklin (toplotnih poškodb) izkrcani pehoti.
  - Minam: vedeti moramo koliko SRUD-ov in protitankovskih min imamo na razpolago, na kakšen način se aktivirajo, lokacijo postavitve, kakšna je nevarnost za lastne enote...
  - Puškomitraljezom (PM): vedeti moramo koliko streliva imamo na razpolago, določiti je treba primarne in sekundarne cilje v zasedi ter zagotoviti maksimalno uporabo udarnih con za pokrivanje umika.
- Ovire
Te morajo biti postavljene tako, da nasprotnik ne more enostavno obiti območja koncentracije ognja. Ovire lahko vključujejo kombinacijo minskih polj, zapletene nizke žice, različnih pasti, kraterjev in podrtih dreves.

6.6.1 Sestava skupine za protioklepni boj v zasedi

Protioklepno podporo v vodni zasedi izvajajo protioklepni oddelek v sledeči sestavi:

- poveljnik protioklepnega oddelka,
- vojak za zadimljanje in
- ročno protioklepno orožje.

V kolikor se poveljnik voda odloči, da se bo zaradi taktičnih razlogov nahajal na kakšnem drugem mestu v zasedi ima poveljnik protioklepnega oddelka nalogo, da po navodilih poveljnika voda načrtuje, postavlja, pripravlja, poveljuje in začne napad na oklepna vozila.

Vojak za zadimljanje na ukaz poveljnika voda vrže bombe rdečega fosforja, in sicer z namenom, da zaslepi voznika tanka, zmede izkrcano pehoto in pokriva umikanje lastnih sil.

Ročno protioklepno orožje (RPO) se nahaja v treh skupinah. V vsaki skupini sta po dva vojaka, ki delujeta v paru in eno protioklepno orožje. Medtem ko eden vojak strelja z RPO drugi vojak nudi varovanje in deluje kot pomočnik. Načeloma je razpored vseh treh protioklepnih skupin takšen, da se prva skupina nahaja na levem boku, druga na desnem boku, tretja skupina pa se ponavadi nahaja na sredini. Vsaj dve ročni protioklepni orožji je potrebno imeti v rezervi za delovanje proti nasprotnikovemu oklepu, ki sledi (Baudek, 2007, 267).

6.6.2 Posedanje in naloge protioklepne skupine v zasedi

Posedanje protioklepnega oddelka na območje zasede se izvede za tem, ko je bilo postavljeno bočno in začetno zavarovanje vodne zasede in ko se podporni element zasede nahaja na svojem položaju. Poveljnik manevrske enote že pred posedanjem določi vsaki protioklepni skupini položaj v zasedi in ko se prepriča, da so vsi elementi na svojih položajih in da je vse pripravljeno za zasedo da signal, da je zaseda pripravljena.

Protioklepna zaseda je ponavadi, vendar ne vedno, sprožena na čelno nasprotnikovo vozilo. Poveljnik manevrske enote pusti, da izbrano ciljno vozilo doseže območje koncentracije ognja, ter nato sproži zasedo z aktiviranjem prve protitankovske mine. To je signal-znak za protioklepni skupini, da delujeta na oklepna vozila nasprotnika, ki so bila predhodno določena v poveljnikovem povelju. Vržejo se lahko tudi bombe rdečega fosforja z namenom, da zaslepijo voznike nasprotnikovih oklepnih vozil in s tem povzročijo zaustavitev oklepa. Pehotno orožje podpornega in napadnega dela ognjeno deluje na izkrcane posadke oklepnih vozil pehote in na pehoto. Ko je namen zasede dosežen ali v primeru, da je nasprotnik premočan, se je na predhodno dogovorjen signal potrebno začeti nadzorovano umikati na dogovorjeno mesto. Oddelki se morajo umakniti preko posameznih zbirnih točk na zbirno točko voda. Umikanje se mora nadaljevati vzdolž jasno določene in če je le mogoče označene poti. Položaji ognjene podpore morajo biti predhodno izkopani na vsaki zbirni točki, da se zagotovi ogenj za pokrivanje. Če je mogoče, morajo biti mine, pasti in obrambni ogenj usmerjene v zadrževanje nasprotnika in motenje protinapadov. Ko se vsi elementi zasede zberejo na ciljni zbirni točki se izvede hitra konsolidacija in reorganizacija. Čas zadrževanja v ciljni zbirni točki mora biti čim krajši. Za tem sledi premik v smeri, ki jo je določil poveljnik bojne skupine (Baudek, 2007, 269).

7 ZAKLJUČEK

V razvoju velikih vojaških sil lahko še danes zasledimo poteze tradicionalnega načina vojskovanja, ki je temeljil na generalni in odločujoči ofenzivi za katero je značilno, da je izhajala iz mobilnosti in ognjene moči, napadu na sovražnika preden se ta popolno mobilizira in na dosežku presenečenja. Visoka raven vojaškega razvoja je skozi leta povzročila oblikovanje in nastanek velikih in mogočnih vojaških sil, ki danes razpolagajo s številno in najmodernejšo vojaško tehniko in tehnologijo.

Na drugi strani, pa je bil trend vojaškega razvoja v ostalih manj razvitih državah nekoliko manj izrazit. Vzroki za takšen nivo vojaškega razvoja se skrivajo v številnih dejavnikih, ki pa se nanašajo predvsem na politično in gospodarsko področje.

Posledice takšne tendence vojaškega razvoja se dandanes kažejo v tem, da so te vojaške sile manj številčnejše in nekoliko slabše opremljene. To v realnosti pomeni, da se v primeru vojne oziroma medsebojnega spopada te oborožene sile nikakor ne morejo postaviti po robu velikim vojaškim silam s klasičnim frontalnim načinom bojevanja. Zaradi tega dejstva so te oborožene sile prisiljene uporabiti nekoliko drugačno strategijo bojevanja, ki bi jim v primeru spopada omogočala uspešno delovanje.

Ena izmed številnih in zelo učinkovitih ofenzivnih delovanj v takšnem načinu bojevanja je tudi zaseda s katero lahko nasprotniku zadamo velike izgube ali pa dosežemo celo popolno uničenje MTS-a in žive sile. Kontinuirano postavljanje zased nasprotnika prisili, da svoje sile preusmeri z drugih nalog na varovanje transportov in premikov enot ter, da nasprotnik prične razmišljati defenzivno. Če zaide nasprotnikova patrolja v našo zasedo ji s tem preprečimo, da bi si pridobila določene informacije o naših enotah, o bojnem razporedu naših enot, o zemljišču...

Moštvo nasprotnika temu posledično postaja zaskrbljeno in neprevidno, upira se patroljiranju, izogiba se nočnih akcij, bolj je podvrženo zmedu in paniki v primeru napada iz zasede, končno pa vse skupaj privede do zmanjšane učinkovitosti nasprotnika. V tem primeru se poveča učinkovitost lastnih enot, saj zmanjšano število nasprotnikovih patrolj omogoči večje število akcij lastnih patrolj, transporta in ostalih nalog. Ravno zaradi teh dejstev ima zaseda zelo velik psihološki učinek tako na nasprotnika kot tudi na lastne sile.

Enote delujejo iz zasede v vseh načinih in oblikah bojevanja. V napadu z zasedami preprečujemo nasprotnikov umik in uvajanje njegovih svežih sil v boj ter ga oviramo, da bi se redno oskrboval. V obrambi iz zasede zadržujemo in uničujemo sovražnika v varnostnem območju, ga zadržujemo zaradi umika svojih sil in preprečujemo njegov prodor skozi medprostore. V premiku z zasedo zadržujemo sovražnika in zavarujemo prostore, ki so zanj pomembni.

Rezultat delovanja iz zasede je odvisen od številnih dejavnikov, ki jih je potrebno upoštevati v kolikor želimo, da bo zaseda dosegla svoj namen. Zaradi tega je potrebno pri zasedi dosledno upoštevati vsa načela in dejavnike, ki so prisotni pri postavitvi zasede. Tako je potrebno upoštevati naslednja osnovna načela, ki so bistvenega pomena za uspeh zasede: prikritost, presenečenje, hitrost, iznajdljivost, drznost, množičnost, racionalnost in sobojevanje.

Za doseg cilja zasede je poleg upoštevanja načel, usposobljenosti, taktično-tehničnega znanja in samodiscipline moštva potrebno tudi dobro načrtovanje in ustrezna priprava pred izvedbo naloge. Pri samem načrtovanju je potrebno upoštevati namen zasede, obveščevalna poročila o nasprotniku, informacije o lastnih in sosednjih enotah, preučiti je potrebno zemljišče in določiti ustrezno mesto oziroma lokacijo zasede, določiti je potrebno tudi smer premika na območje delovanja in smer umika. Načrtovati je potrebno tudi položaje posameznih elementov v zasedi, lokalno zavarovanje zasede, sistem oviranja, signale, uporabo posrednega ognja in opremo, ki jo potrebujemo za izvedbo zasede. V sklopu načrtovanja in priprav je zelo pomembna aktivnost tudi izdelava rezervnega načrta, določanje in zagotovitev nadzora ter usklajevanje ognja.

Med aktivnosti, ki ji izvajamo pri načrtovanju zasede spada tudi oblikovanje in organiziranje lastnih sil, torej VBSK, ki ima nalogo, da izvede zasedo. Zavedati se namreč moramo, da glede na značilnosti današnjih spopadov pehota ni in ne more biti samozadostna. Ravno zaradi tega se je pojavila težnja po ustanavljanju vodnih bojnih skupin v katerih je osnova pehotni vod na katerega se navežejo ostali elementi bojne podpore. S formiranjem takšne bojne skupine se zagotovi izpolnitev določenih zahtev, ki so v današnjem sodobnem bojevanju odločilnega pomena.

Vsaka bojna naloga, ki jo je potrebno izvesti je poglavje zase in pred poveljujoče postavlja vedno drugačno situacijo, zato je potrebno za realizacijo posamezne naloge angažirati tudi ustrezno bojno podporo. Predpogoj za učinkovitost takšne bojne skupine pa je, da je vsaka od teh sil dobro opremljena, oborožena in izurjena v svojih postopkih.

Tako se lahko VBSK v zasedi dodajo različne enote za bojno podporo in sicer so lahko to izvidniki kot del obveščevalne zagotovitve, indirektna ognjena podpora, inženirska podpora, JRKB podpora, protioklepna podpora in zračna podpora. Vsaka od teh enot ima v VBSK različne naloge in izvajajo različne aktivnosti, vendar pa je bistvo tako organizirane bojne skupine v skupni nameri, ki se odraža v usklajenem učinku proti nasprotniku, kar pa je bistvenega pomena za uspeh oziroma za doseganje zadanega cilja.

LITERATURA

1. BAUDEK, Boštjan. Taktika pehotnega voda. PDRIU, Ljubljana, 2007.
2. BELOVIČ, Robert. Protioklepni boj. Ljubljana, 2007.
3. CESTNIK, Andrej. Taktična študija motorizirani bataljon SV 2010 v.4.0.
4. ENGLAND, James. Reconnaissance, combat and special operations. Colorado, 1986
5. FM 7-8. Headquarters department of the Army. Washington DC, 1992.
6. FM 17-98. Headquarters department of the Army. Washington DC, 1994.
7. FURLAN, Branimir. Bojno delovanje. PDRIU, Ljubljana, 2006.
8. FURLAN, Branimir in drugi. Vojaška doktrina. PDRIU, Ljubljana, 2006.
9. GRČAR, Silvo. Navodilo za patroljiranje. Ljubljana, 2002.
10. HUMAR, David. Pehotna (gorska,motorizirana) četa-vod. Uprava za razvoj, Ljubljana, 1996.
11. Infantry tactical doctrine vol.1. Infantry platoon tactics. Ministry of Defence, 1999.
12. MARINČIČ, Dušan. Taktika pehote. MORS, Ljubljana, 1995.
13. ŠKERBINC, Miha; BOŽIČ, Dobran; ZAKRAJŠEK, Peter; PETEK, Alenka. Navodilo lahki pehotni (motorizirani) bataljon. PDRIU, Poljče, 2007.

VIRI

Predstavitev 18.BJRKBO, 1.četa. Izvidniški vod JRKBO. 2008, str. 9-11.

SEZNAM SLIK

Slika 1: Ureditev trikotne osnovne zasede voda.....	7
Slika 2: Ureditev premočrtne zasede	8
Slika 3: Ureditev območne zasede voda (kratkotrajna).....	9

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

CZT	Ciljna zbirna točka
ČOS	Četna ognjena skupina
EU	Evropska unija
JRKBO	Jedrska, radiološka, kemična, biološka obramba
LKOV	Lahko kolesno oklepljeno vozilo
MTS	Materialno tehnična sredstva
OKOKS	Opazovanje, kritje, ovire, ključno zemljišče in smeri dostopa
POD	Pribor za osebno dekontaminacijo
RPO	Ročno protioklepno orožje
SRUD	Sredstvo razpršilno usmerjenega delovanja
TOC	Taktični operativni center
VBSK	Vodna bojna skupina
ZDA	Združene države Amerike

SEZNAM SLOVENSКИH PREVODOV TUJIH IZRAZOV

FO (Forward obvestigator) – sprednji opazovalec.

METT-TC (Mission, Enemy, Terrain, Troops, Time, Civilian) – naloga, nasprotnik, zemljišče, enote, čas, civilisti.

NRF (Nato Response Force) – Natove odzivne sile.

SALUTE (Size, Activity, Location, Unit, Time, Equipment) – velikost, aktivnost, lokacija, enote, čas, oprema.

SBCT (Stryker Brigade Combat Team) – brigadna bojna skupina.

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani Boštjan Pintarič, roj. 19.01.1978 v Mariboru, kandidat 19. generacije Šole za častnike, specializacija pehota, izjavljam, da sem avtor zaključne naloge z naslovom Vodna bojna skupina v zasedi. Pri nalogi mi je bil v veliko pomoč mentor ppk. Vilijem Šolar.

Boštjan Pintarič